

Verhalen als bouwstenen

WonenBregburg en de narratieve methode

Dr. F.M.R.C. Basten
Onderzoeksbureau Orleón
2012

Dit project is mede mogelijk gemaakt dankzij een bijdrage uit het Europees Sociaal Fonds

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
Narratief werken	4
Project Verhalen als bouwstenen	7
Achtergrond: doelstellingen	7
Werkwijze	7
Resultaten	14
Reflectie	15
Bijlage 1: Checklist voor het gesprek	17
Bijlage 2: Uitnodigingsbrief	20
Bijlage 3: Gezamenlijk verteld verhaal Tuinzigt	21
Bijlage 4: Gezamenlijk verteld verhaal Haagpoort	28

Voorwoord

De aandacht voor verhalen bij professionals in de maatschappelijke dienstverlening is sinds enkele jaren groeiende. We zien het tijdens de uitoefening van het vak terug in de zogenaamde narratieve benadering, waarbij de relatie tussen cliënt en professional mede gevormd wordt door de (levens)verhalen die de cliënt vertelt en het luisterend oor dat de professional biedt. Een cliënt is meer dan een vraag en heeft vaak zelf al diverse antwoorden in huis. Met de narratieve benadering gaat de professional dan ook niet alleen op zoek naar de vraag achter de vraag, maar tevens naar bestaande mogelijkheden die nog niet als zodanig onderkend of ontgonnen zijn. Door de groeiende aandacht voor de narratieve benadering stijgt de vraag naar onderzoeksinstrumenten die de effecten van het vertellen van verhalen kunnen vastleggen. Dat er effecten zijn, lijkt evident. In wijkontwikkeling schieten de projecten die bewoners uitnodigen om over hun leven te vertellen of te schrijven als paddenstoelen uit de grond. Vaak echter blijft het dan bij het verzamelen van de verhalen. De aanname is dat het vertellen van verhalen en het lezen van de verhalen van een ander op zichzelf al een effect hebben op de sociale cohesie in een wijk. Zelden is het systematisch analyseren van deze verhalen aan de orde. Als ze al aanleiding geven voor een nieuw aanbod door maatschappelijke dienstverleners, dan is het eerder omdat er expliciete wensen in worden verwoord waar een dienstverlener op kan reageren dan dat er een bepaalde logica wordt blootgelegd waarop wordt aangesloten. Het gaat dan ook niet zozeer alleen om de narratieve benadering, maar vooral ook om de narratieve methode waar die benadering onderdeel van is. In de narratieve methode worden verhalen als netwerken van betekenisgeving en als vertrekpunt voor het bouwen en ondersteunen van netwerken van mensen beschouwd.

In het project Verhalen als bouwstenen hebben professionals van woningcorporatie WonenBreborg, welzijnsorganisatie Surplus en de gemeente Breda onder leiding van een adviseur van onderzoeksbureau Orleón samengewerkt aan het ontwikkelen van een narratieve methode met als doel het verbeteren van het wonen in de wijken Haagpoort en Tuinzigt. Daarbij was het doel tevens om in de narratieve methode handvatten te vinden voor een grotere invloed van woonconsulenten op het beleid van hun corporatie. WonenBreborg, de primaire opdrachtgever van dit project, heeft ervaring met bewonersparticipatie en zag in Verhalen als bouwstenen de mogelijkheid het arsenaal aan strategieën te verruimen. De ervaringen en resultaten zijn wisselend. Dat laat zien dat in de narratieve methode de verhalen op zichzelf geen panacee zijn. Het gaat er ook om de juiste vertellers en het juiste gehoor te vinden. Willen verhalen een rol spelen in wijkontwikkeling, dan zullen de verhalen daadwerkelijk als bouwstenen van netwerken ingezet moeten worden. Daar zijn met Verhalen als bouwstenen de eerste stappen voor gezet.

dr. F.M.R.C. Basten
Orleón, 2012

Narratief werken

Verhalen en betekenisgeving

Wij mensen zijn net spinnen. We weven een web van verhalen om ons heen en gebruiken dat ter beschutting tegen incoherenties, tegenstrijdigheden en dubbelzinnigheden die we ervaren in ons dagelijks leven. Dit web moet ons beschermen tegen factoren uit de wereld om ons heen die ons gevoel voor passende verklaringen, overzicht, helderheid en rechtvaardigheid aantasten. Onze belangrijkste strategie tegen complexiteit is het aanbrengen van als-dan relaties. Daarmee bevredigen we onze zucht naar verklaringen. Wij mensen zijn immers altijd op zoek naar een waarom en zijn ook altijd bereid om, waar we kunnen, te komen met een omdat. Zonder betekenisgeving ervaren we ons leven letterlijk als betekenisloos. Betekenisgeving is nauw verbonden aan zingeving. We zoeken vaak naar de zin van iets. Vanuit de als-dan relaties die we leggen (causaliteit) bouwen we een logica op waarmee we onze werkelijkheid hanteerbaar maken door er zin en betekenis aan te geven. Narratief onderzoek is onderzoek naar deze logica aan de hand van verhalen die mensen vertellen. De narratieve methode is een manier van samenwerken die aansluit bij de natuurlijke neiging van mensen om elkaar verhalen te vertellen.

Verhalen in de professionele praktijk

We denken soms dat het vertellen van verhalen een natuurlijke gave is die slechts enkelen van ons onder de knie hebben, maar het is eerder zo dat sommige mensen boeiender vertellen dan anderen. In feite zijn we allemaal geboren vertellers. We kunnen het verhalenderwijs bouwen of construeren van onze wereld nauwelijks stopzetten. Met dagdromen of tv kijken of het elkaar bij thuiskomst op de hoogte brengen van wat we vandaag gedaan hebben, zijn we, vaak ongemerkt, al in de rol van verteller terechtgekomen.¹ Verhalen vormen dus een basisingrediënt van ons dagelijkse levensonderhoud. In veel professionele contexten is het verhaal als manier om met elkaar te communiceren echter vervangen door het gericht stellen en beantwoorden van vragen. Dat heeft geleid tot een aantal mogelijke situatiekenmerken, zoals:

1. probleemoriëntatie: centraal staat het probleem (de onbeantwoorde vraag/onvervulde behoefte) van de cliënt, want dat was in eerste instantie de aanleiding voor het contact tussen cliënt en professional;
2. oppervlakkigheid: het originele probleem van de cliënt wordt in kaart gebracht en verdiept, zonder erbij stil te staan dat dit misschien niet het echte probleem van de cliënt is;
3. afhankelijkheid: de relatie tussen cliënt als vrager en professional als probleemoplosser wordt bekrachtigd, anders was de cliënt wel ergens anders dan bij de professional terechtgekomen;
4. eenzijdigheid: cliënt en professional hebben wederzijdse verwachtingspatronen die ontstaan door ingesleten rolopvattingen.

Deze kenmerken zijn niet noodzakelijkerwijs negatief en staan de snelle oplossing van een eenvoudig probleem niet in de weg, maar ze kunnen de context van het gesprek tussen cliënt en professional zodanig kaderen, dat het moeizaam wordt om tot een productieve samenwerking te komen bij de oplossing van een complex probleem. Daar komt bij dat veel professionals in beleidsvorming een schakel zijn tussen cliëntgroepen en beleidsmakers. Een eenzijdige oriëntatie op problemen die wellicht oppervlakkig gedefinieerd zijn en cliënten afhankelijk houdt van organisaties voor het oplossen van problemen, kan resulteren in beleidsoplossingen die hun doel voorbij schieten en daarmee tot verspilling leiden van geld, inzet, tijd en tevredenheid. In de gezondheidszorg is daarom het verhaal weer in opmars² en andere sectoren van maatschappelijke dienstverlening volgen.³ De ambitie is tweeledig:

1. het verbeteren van de kwaliteit van de relatie tussen de individuele cliënt en de individuele professional en daarmee van het geleverde aanbod;
2. het verbeteren van de kwaliteit van de relatie tussen groepen mensen en aanbieders van maatschappelijke dienstverlening.

¹ Gottschall (2012) *The storytelling animal. How stories make us human*, Boston: Houghton Mifflin Harcourt.

² Daarbij gaat het bijvoorbeeld om narratieve psychologie, narratieve therapie en narratieve verpleegkunde, in Nederland wetenschappelijk verankerd in onder andere het Levensverhalenlab van de Universiteit Twente.

³ Dit is onder andere zichtbaar in de projecten van het lectoraat Lokale Dienstverlening vanuit klantperspectief, verbonden aan de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen.

In beide gevallen gaat het om het beter aansluiten bij de vraag achter de vraag en het uitgaan van de eigen kracht van de cliënten, hetzij op individueel hetzij op collectief niveau. Het verbeteren van de kwaliteit van de relatie tussen groepen mensen en aanbieders van maatschappelijke dienstverlening zien we terug bij benaderingen als gebiedsgebonden werken en gemeentelijke netwerkstrategieën.⁴

Onderzoek aan de hand van verhalen

De narratieve methode vertrekt vanuit de verhalen van mensen en brengt die samen in een gezamenlijk verteld verhaal, dat laat zien bij welke kwesties mensen zich betrokken voelen: welke oplossingen zien ze voor welke problemen, wat vinden ze belangrijk en waarom, hoe willen ze zich inspannen om de kwestie aan te pakken en met wie? De narratieve methode is daarmee gebaseerd op instrumenten uit narratief onderzoek.⁵ Narratief onderzoek is onderzoek naar gebeurtenissen en de manier waarop betrokkenen daaraan betekenis geven. Om daar inzicht in te verkrijgen, worden in interviews verhalen verzameld waarin gebeurtenissen die volgens betrokkenen relevant zijn de hoofdrol spelen. De analyse van deze verhalen laat zien wat mensen belangrijk vinden (thema: wat), hoe zij hun eigen rol en die van anderen percipiëren (positionering: wie) en wat ze daarvan vinden (waardering: hoe). Narratieve interviews zijn open gesprekken waarin de geïnterviewden zelf mee bepalen waar ze het over willen hebben. Er wordt dus niet gewerkt met een standaard vragenlijst (survey) maar met een topic list (onderwerpen). De interviews geven inzicht in de narratieve waarheid die door en over groepen in de samenleving geconstrueerd worden. Een narratieve waarheid is een aangenomen beeld dat zichzelf gemakkelijk versterkt (groep X gedraagt zich als X omdat het X is, of: "zo zijn jongeren nu eenmaal"). Uit bijvoorbeeld onderzoek in de Nijmeegse wijk Hatert kwam naar voren dat een meerderheid van de bewoners in de wijk een beeld hadden van jongeren, dat gebaseerd was op de logica "jongeren + verveling - toezicht = problemen".⁶ Volgens deze logica waren jongeren in de publieke ruimte bij voorbaat verdacht als ze met meer dan twee ergens buiten waren en was een adequate manier om problemen te voorkomen het vergroten van toezicht. Een narratieve waarheid is iets anders dan een historische waarheid. Een historische waarheid is een objectief waarneembaar feit, bijvoorbeeld het percentage jongeren dat daadwerkelijk problemen veroorzaakt.⁷ Het is belangrijk om een onderscheid te maken tussen beide typen waarheid, omdat ze verschillend kunnen zijn maar nog wel eens door elkaar gehaald worden.⁸ Ook met het oog op beleidsdoelstelling en -maatregelen is dit onderscheid relevant. Dat er jongeren zijn die voor problemen zorgen is een feit. Het risico bestaat dat binnen betrokken organisaties in achterstandswijken het beeld de overhand krijgt dat "de jongere" *altijd* voor problemen zorgt. Het is belangrijk dat gemeentes en woningcorporaties een evenwichtiger beeld hebben, alvorens over te gaan tot interventies die consequenties hebben voor deze groep. Indien aandacht voor jongeren steeds gekoppeld wordt aan veiligheid of criminaliteitspreventie, verhoogt dit het risico dat ze als groep worden gecategoriseerd als probleem.⁹

Netwerken en verhalen

Verhalen die zich op collectief niveau afspelen, bijvoorbeeld op het niveau van een organisatie¹⁰ of een wijk,¹¹ laten zien wat de netwerken van betekenissen zijn van dat collectief: de belangrijkste

⁴ Zie voor een voorbeeld van die laatste benadering Poorthuis (2012) *Gemeentelijke netwerkstrategie voor regievoering. Werken met het gemeentelijke regieprogramma vanuit de eigen (organisatie)kracht van de lokale gemeenschap met de regievoering van de jeugdzorg als casus*, Stichting Eigentijdse Verbindingen.

⁵ Er is een breed scala aan onderzoeksstrategieën voor handen doordat verschillende wetenschappelijke disciplines met verhalen werken. In de hier beschreven methodiek is een combinatie gemaakt van letterkundig en sociaalwetenschappelijk onderzoek, zoals ontwikkeld in Basten (2000) *Metaforen en verhalen over organisatiewetenschap en onderwijsinnovatie*, proefschrift Katholieke Universiteit Nijmegen.

⁶ Meesters, Basten & van Biene (2010) Vraaggericht werken door narratief onderzoek, in: *Journal of Social Intervention: Theory and Practice*, Vol 19, Issue 3 (21-37).

⁷ Dat percentage blijkt altijd lager uit te vallen dan bijvoorbeeld de Hatert-logica doet vermoeden; op basis van onderzoek geldt de vuistregel dat met 15% van de jongeren er iets aan de hand is en dat 10% van hen geholpen kan worden. Met 85% van de jongeren is dus niets aan de hand.

⁸ Recente voorbeelden in criminologisch onderzoek, waarin de gang van beschuldiging naar veroordeling is geanalyseerd, tonen aan dat historische waarheden achteraf toch ook gefabriceerde waarheden kunnen blijken te zijn, wat heeft geleid tot de vrijlating van Lucia de B. en Ina P. Het voorbeeld van Ina P. laat tevens zien dat mensen in staat zijn om narratieve waarheden over zichzelf te accepteren als historische waarheden, zelf kunnen gaan geloven in hun schuld en in volle overtuiging een misdaad kunnen bekennen die ze niet hebben gepleegd.

⁹ Koster (2011) Buiten beeld of probleem: jongeren, de gemeente en woningcorporaties, in: Bolt, van Kempen & Koster, *Jongeren, wonen en sloop. Stedelijke herstructurering gezien door de ogen van jongeren*, Nicis Institute (p. 56-57).

¹⁰ Zie bijvoorbeeld Basten (2011) Narrating around, in: *Journal of Management Development*, 30, 3 (260-269).

thema's, hoe die gedefinieerd en gewaardeerd worden en wie er verder wat mee te maken heeft of kan hebben. Een collectief wordt in de professionele praktijk vaak opgevat als een doelgroep, een vooraf omschreven groep met bepaalde kenmerken. Uit narratief onderzoek komt naar voren dat een collectief ook een groep mensen kan zijn die als gemeenschappelijk kenmerk hebben dat ze getroffen zijn door een bepaalde gebeurtenis.¹² Dat suggereert dat het collectief pas naderhand kan worden beschreven. Om het onderscheid tussen een vooraf beschreven doelgroep en achteraf beschreven collectief te maken, wordt in dat laatste geval gesproken van een publiek.¹³ Een publiek gaat voorbij aan sociologische categorieën als gender, sociaaleconomische klasse, etniciteit en andere redelijk eenvoudige indicatoren om een homogene groep mee te kunnen begrenzen. Een publiek is eerder op te vatten als een tijdelijk netwerk dat heterogeen en diffuus is, maar bij elkaar gehouden wordt door een gedeelde betrokkenheid.¹⁴ Binnen dat netwerk bouwen de leden vanuit hun eigen achtergronden en betrokkenheid aan een gemeenschappelijk verhaal over de gebeurtenis. De leden hoeven elkaar niet persoonlijk te kennen, maar door naar verhalen te luisteren, kan een goede toehoorder wel gissen naar het netwerk waar het betreffende verhaal bij hoort. In het project Feijenoord Verteld zijn naar aanleiding van het gezamenlijk vertelde verhaal netwerken gevormd rond drie thema's waar bewoners zich bij betrokken voelden: het onderling beter leren kennen van culturen, zorg voor nieuwkomers in de wijk en aandacht voor oude Feijenoorders. In die zin kan narratief onderzoek dus een bijdrage leveren aan het bouwen van netwerken waarin mensen met diverse achtergronden (bewoners, ondernemers, professionals, ambtenaren, onderzoekers, et cetera) hun krachten bundelen.¹⁵ Voorwaarde is wel dat niet alleen de verhalen met elkaar in verband worden gebracht, maar ook de vertellers ervan. Omdat een gezamenlijk verteld verhaal door diverse mensen verteld wordt, zijn de geïdentificeerde publieken ook divers qua thema's waar mensen zich bij betrokkenheid voelen en daarbinnen de manier waarop ze die betrokkenheid vormgeven. Actief bouwen aan de diversiteit van een netwerk weerspiegelt de diversiteit in het publiek en leidt er uiteindelijk toe dat uiteenlopende zienswijzen in elk geval naast kunnen bestaan en in het gunstigste geval elkaar aanvullen en versterken. De kracht van het gezamenlijk vertelde verhaal is dat het laat zien wat mensen bindt, omdat ze zich herkennen in een verhaal dat groter is dan henzelf. Dat leidt tot begrip voor andere standpunten en grotere bereidheid tot samenwerking. Om die bereidheid om te zetten in concrete netwerken, waarin bewoners, professionals en andere betrokken samenwerken om kwesties aan te pakken, moet er niet alleen een verbindend verhaal zijn, maar moeten mensen ook daadwerkelijk met elkaar in verband worden gebracht rond datgene wat hen bindt.

¹¹ Zie bijvoorbeeld Basten (2011) *Microstructures as Spaces for Participatory Innovation*, in: Buur (ed) *PINC 2011: Participatory Innovation Conference Proceedings*, University of Southern Denmark, 13th - 15th January 2011 (130-136).

¹² Van Biene, Basten, van Erp, Satink, Meesters, van Hoof, Joosten, van der Hulst, Lenkhoff & Lips (2008) *De standaardvraag voorbij. Narratief onderzoek naar vraagpatronen*, een uitgave van het lectoraat Lokale Dienstverlening vanuit Klantperspectief van de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen.

¹³ Basten (2010) *Researching Publics*, in: In 't Veld (ed.) *Knowledge Democracy – Consequences for Science, Politics and Media*, Heidelberg: Springer.

¹⁴ Dat betekent ook dat sprake is van een andere invulling van het begrip 'kwetsbaarheid'. In de gangbare beleidsopvatting is kwetsbaarheid een – zij het impliciet – kenmerk van de doelgroep en wordt het beschouwd als 'voorbested tot risico X'. Risico's zijn in de huidige samenleving echter steeds minder vooraf in te schatten en dus aan een doelgroep te verbinden. Het is lastig om te spreken van een 'doelgroep met het risico om spaargeld kwijt te raken', maar we kunnen het wel hebben over het publiek dat ontstaan is door de teloorgang van IceSave. Dit voorbeeld laat ook zien dat het dan niet alleen om individuen door alle geledingen van de samenleving heen gaat, maar ook om overheidsorganen, bedrijven en non-profit organisaties. Zie verder Baten (2012) *Overheid en burgerij: tot elkaar veroordeeld? Naar een civiele bestuurskunde voorbij de verzorgingsstaat*, in: Gowricharn, Postma & Trienekens (red.) *Geleefd burgerschap. Van eenheidsdwang naar ruimte voor verschil en vitaliteit*, Amsterdam: BV Uitgeverij SWP (110-129).

¹⁵ Van Heijningen & Basten (2010) *Feijenoord vertelt. Bewoners die vertellen en initiatieven nemen. De toepassing van narratief onderzoek en het bouwen van microstructuren in Feijenoord*, Stuurgroep Experimenten Volkshuisvesting.

Project Verhalen als bouwstenen

Achtergrond: doelstellingen

De narratieve methode biedt de mogelijkheid om bewonersparticipatie op een nieuwe manier vorm te geven. Verhalen als bouwstenen is door woningcorporatie WonenBreborg opgezet als kans om constructief in gesprek te gaan met bewoners en samen met hen en anderen te bouwen aan woonkwaliteit. Met Verhalen als bouwstenen wilde WonenBreborg, in aansluiting bij de plannen voor wijkontwikkeling waarin de corporatie samenwerkt met de gemeente en collega-corporatie Singelveste Alleewonen, twee concrete doelen bereiken. Het eerste doel was om inzicht te krijgen in wat bewoners (zowel eigen huurders als andere) in Tuinzigt en Haagpoort belangrijk vinden voor de woonkwaliteit in hun wijken. Het belang van inzicht hierin is ook verwoord in het Meerjarenplan 2009-2012 van de corporatie: "Wij willen de gemeenschap een antwoord geven op de vraag: 'Wie ben je eigenlijk?' Die vraag kunnen we niet alleen beantwoorden. Daarvoor hebben we informatie nodig van partijen voor wie we er willen zijn en met wie we willen samenwerken" (p. 10). Met narratief werken zouden de woonconsulenten hierin een sleutelrol kunnen spelen, omdat zij al de contacten met de bewoners hebben; deze contacten zouden ze op een nieuwe manier gaan benutten, namelijk om te inventariseren wat het voor bewoners van Tuinzigt en Haagpoort betekent om in deze wijken te wonen. Verhalen als bouwstenen gold daarmee als de introductie van de narratieve methode: woonconsulenten en andere belangstellenden verzamelen verhalen van bewoners en koppelen deze terug aan alle betrokkenen in de vorm van gezamenlijk vertelde wijkverhalen, om van daaruit netwerken te bouwen die gebaseerd zijn op waar mensen zich écht bij betrokken voelen en die gericht zijn op het aanpakken van concrete kwesties in samenwerking met bewoners en professionals van binnen en buiten WonenBreborg. Het netwerk-gewijs aanpakken van kwesties die een gewenste woonkwaliteit in de weg staan, moet leiden tot meer productiviteit en effectiviteit in dienstverlening. Het project sluit daarmee aan op de plannen voor wijkontwikkeling en is gericht op de implementatie daarvan.

Het tweede doel was om woonconsulenten een nieuwe taak te geven die zou leiden tot meer werkplezier en betere benutting van hun competenties. Woonconsulenten zijn een belangrijke schakel tussen eigen bewoners en beleidsvoering, maar kansen om hun kennis over wonen te vertalen naar wijkniveau bleven onderbenut. De contacten tussen woonconsulenten en eigen bewoners waren in het algemeen goed, maar de verwachting was dat er meer uit viel te halen als het ging om meedenken over verbeteringen. Bovendien was de ervaring dat deze contacten veelal voortkwamen uit vragen en verzoeken die weliswaar belangrijk waren voor individuele bewoners en daarom aandacht verdienden, maar niet per se gingen over de woonkwaliteit op wijkniveau, die ook andere bewoners dan alleen de eigen huurders aanging. Kortom, woonconsulenten namen een te eenzijdige en te kleine positie in tussen bewoners en corporatie. Woonkwaliteit hangt van veel factoren af en is meer dan de som van individuele vragen en behoeften. Voor inzicht in die complexiteit zouden woonconsulenten meer kunnen betekenen.

Werkwijze

In deze paragraaf worden de verschillende stappen beschreven die zijn genomen om Verhalen als bouwstenen als nieuwe, narratieve manier van werken te introduceren. Samengevat was het ontwerp van het traject als volgt:

1. bijeenkomst over de narratieve methode en het maken van een netwerkanalyse;
2. bijeenkomst over narratieve gespreksvoering;
3. gesprekken met bewoners door het team;
4. bijeenkomst over het analyseren van verhalen uit gesprekken;
5. analyse van de gesprekken;
6. bijeenkomst over de patronen in de verhalen;
7. schrijven van gezamenlijk vertelde wijkverhalen;
8. bespreking van de wijkverhalen en zoeken naar aanknopingspunten;
9. voorlezen van de wijkverhalen aan betrokken en belangstellenden en formeren van netwerken rond gedeelde betekenissen;
10. bijeenkomst met netwerken om plannen van aanpak te maken.

Er is een team samengesteld dat het gehele traject zou doorlopen. In dit team zaten

- drie medewerkers en twee stagiaires van WonenBregburg (voor een van de stagiaires viel het einde van Verhalen als bouwstenen buiten de stageperiode en deze heeft niet het gehele traject doorlopen; voor de ander was dit ook het geval, maar zij heeft het project afgerond in een deeltijd aanstelling);
- een medewerker van welzijnsorganisatie Surplus;
- twee ambtenaren van de gemeente Breda.

Het team is diverse malen bij elkaar geweest om narratief werken en narratief onderzoek te verkennen. Tussentijds waren de teamleden bezig om de narratieve methode in de praktijk te oefenen door het onderzoek en werkte de adviseur aan de analyse van hun bevindingen en de vertaling ervan in twee wijkverhalen. Het project is afgerond met een bijeenkomst waarin het team met bewoners om de tafel zat om concrete plannen van aanpak te maken. Hieronder worden de stappen kort beschreven.

1. Bijeenkomst over narratief werken en netwerken

Hierbij heeft de adviseur een toelichting gegeven op het werken en onderzoeken aan de hand van verhalen (zie ook het vorige hoofdstuk) en heeft het team een netwerkanalyse gemaakt. Een netwerkanalyse is een inventarisatie van het actuele vermogen van het team om een bepaald thema in de wereld te zetten. Dat thema staat in het midden en eromheen brainstormen de teamleden over alles wat met het thema te maken heeft; dat zijn de ingrediënten. Daarna worden tussen het thema in het midden en de ingrediënten aan de rand schakels gezet die beide moeten verbinden. Schakels zijn concrete personen die door de teamleden benaderd kunnen worden om een bijdrage te leveren. Als een schakel ontbreekt, wordt gezocht naar iemand die als schakel naar de schakel kan worden benaderd. Het gaat erom dat niet gedacht wordt in termen van instanties of functies (“oh, dat doen die of die wel”), maar naar mensen die men persoonlijk of via via kent en van wie men weet dat ze echt iets voor elkaar krijgen. Het team koos voor het thema “Open deuren”, omdat

1. Haagpoort en Tuinzigt qua straatbeeld bekend staan om hun open deuren (letterlijke betekenis);
2. de teamleden verwachtten dat ze vooropgezette ideeën over beide wijken hadden, gebaseerd op hun werken in die wijken (figuurlijke betekenis).

De netwerkanalyse gaf een eerste overzicht van mensen die het team wilde interviewen of van collega's/wijkraadleden die hen met deze mensen in contact zouden kunnen brengen. Hierbij deelden de teamleden hun netwerken, zodat er een lijst ontstond met namen die voor sommigen van hen nieuw waren.

2. Bijeenkomst over narratieve gespreksvoering

Hoewel mensen geboren vertellers zijn, is de context van een gesprek tussen bewoner en professional er niet automatisch een waarin de bewoner verhalen gaat vertellen. Het was immers gebruikelijk om woonconsulenten en andere professionals te benaderen wegens een concrete vraag, niet om een verhaal over wonen kwijt te kunnen. In deze bijeenkomst is daarom met rollenspellen geoefend in het uitnodigen tot het vertellen van verhalen. Daarna is gewerkt aan het opstellen van een checklist voor het gesprek (bijlage 1) en een uitnodiging aan de mensen die het team wilde interviewen (bijlage 2).

3. Gesprekken met bewoners

Na de bijeenkomst over narratieve gespreksvoering zijn de teamleden Haagpoort en Tuinzigt ingegaan om deze vorm van gespreksvoering in praktijk te brengen. In totaal is met 30 bewoners gesproken:

- 12 bewoners uit Haagpoort;
- 17 bewoners uit Tuinzigt;
- 1 bewoner uit Haagpoort die een onderneming heeft in Tuinzigt.

Tijdens dit veldwerk was de adviseur als coach op de achtergrond bereikbaar en konden praktische vragen worden gesteld, bijvoorbeeld over hoe om te gaan met falende techniek en hoe om te gaan met mensen die tijdens het interview aanschoven en zich in het gesprek gingen mengen. Alle gesprekken zijn opgenomen en verbatim uitgewerkt, zodat in het gezamenlijk vertelde verhaal zo dicht mogelijk bij de taal van de bewoners kon worden gebleven. De gesprekken leverden geen

noemenswaardige problemen op, maar één bewoner wilde uiteindelijk niet dat zijn gesprek gebruikt zou worden in het verhaal.

4. Bijeenkomst over narratieve analyse

Om het team een idee te geven van de uitkomsten van een narratief onderzoek is een bijeenkomst belegd over het coderen van de gesprekken. Daarbij heeft het team gewerkt met een tweetal transcripties uit het onderzoek tot dan toe. Ze hebben geoefend in het opdelen van tekst in kleinere, betekenisvolle eenheden van uitspraken (fragmenten) en het voorzien van zo'n kleinere teksteenheid van een samenvattende, dekkende naam (code). Hierdoor deden ze ervaring op met wat het betekent om met verhalen te werken, vooral de nauwkeurige aandacht voor wat daadwerkelijk gezegd wordt en even als het ware tussen haakjes zetten wat je denkt te horen.

5. Analyse van de gesprekken

De adviseur heeft de analyse van de gesprekken voor rekening genomen. Deze analyse vond plaats in een voor Open deuren ingerichte database. De transcripties zijn gefragmenteerd naar de database gekopieerd, waardoor elke regel van de database één fragment bevatte. In eerste instantie is gecodeerd op thema's (wat), positionering (wie) en waardering (hoe). Tijdens het analyseren viel op dat locatie en tijd ook een belangrijke rol speelden. Voor bewoners deed het ertoe of iets vroeger of nu speelde en ook of het in eigen huis, de straat of de wijk van toepassing was. Wanneer een code van toepassing was op een fragment, werd in de betreffende kolom erachter een 1 gezet.

De eerste twaalf interviews zijn open gecodeerd, dat wil zeggen dat er telkens een nieuwe code werd aangemaakt wanneer dat nodig was om een fragment beter te kunnen samenvatten dan met de codes die tot dan toe ontwikkeld waren. Telkens als er een nieuwe code bijkwam, werden de voorgaande fragmenten opnieuw bekeken om te beoordelen of ze beter binnen de nieuwe of binnen hun oude code pasten. Na de eerste twaalf interviews is zoveel mogelijk geprobeerd de fragmenten onder alle bestaande codes onder te brengen; toen bleek dat er geen nieuwe codes nodig waren.

Onderstaande afbeelding is een screenshot van de database. Deze is opgemaakt in Microsoft Excel, omdat er geen ingewikkelde analyses nodig zijn en dit programma binnen de meeste organisaties gangbaar is.

De screenshot laat zien dat alle rijen 1-en bevatten en alle fragmenten dus gecodeerd zijn. Op het einde van de analyse gaf het plaatsen van de 1-en in de kolommen de mogelijkheid om

1. door de som van de 1-en te zien welke thema's voor de bewoners het belangrijkste waren (verdeling in aantallen per thema);

2. door de 1-en per thema te filteren te zien hoe de positionering en waardering van de verteller waren binnen het te berde gebrachte thema.

Onderstaande tabel somt de codes op en de keren dat ze genoemd zijn:

		Tuinzigt	Haagpoort
	N uitspraken =	1707	1044
WAT: thema's die zijn besproken	sociale omgeving	553	383
	fysieke omgeving	465	221
	veiligheid	206	71
	overlast	189	80
	financieel/materieel	137	98
	samenstelling	121	125
	winkels/voorzieningen	100	23
	huishouden	23	10
	werk/onderneming	139	46
	gemeenschapsactiviteiten	475	242
	inspraak	109	34
	leerkansen	32	33
	gezondheid	61	28
	imago/stempel	75	47
normen/waarden	221	223	
WIE 1: range (van dichtbij tot veraf)	ik	966	570
	familie	278	151
	vrienden	39	28
	buren	781	477
	professional	66	38
	instantie/voorziening	421	196
	buitenstaander	85	72
	onbekende	12	4
WIE 2: rol in het verhaal ¹⁶	de samenleving	34	22
	ondernemer	1028	524
	helper	339	212
	vijand	153	127
	macht	120	53
	schuldige	78	45
	beschuldiger	50	18
	begunstigde	360	232
	slachtoffer	140	80
	risicodragend	115	54
	verliezer	89	60
	non-gebruiker	95	32
	kenner	122	62
	onwetende	58	30
gever	90	91	
WIE 3: status	nemer	36	43
	aanpasser	51	50
	passief	105	49
	actief	1006	579
	ineffectief	70	37
	ontbrekend	186	116
LOCATIE	ingecalculeerd	52	31
	weigerend	67	55
	huis	149	82
	straat	353	178
	wijk	664	406
wijkgebouw	130	102	
elders	158	63	

¹⁶ De rollen in de verhalen komen deels uit het narratologisch model van Greimas (in Bal (1997) *Introduction in Narratology*, Toronto University Press), waarin een 'ondernemer' op pad gaat om een doel te bereiken voor een 'begunstigde', soms daartoe aangespoord door een 'macht', daarbij geholpen door een 'helper' of tegengewerkt door een 'vijand'. Dit model is aangevuld met andere rollen die in de verhalen aan personen en instanties werden toebedeeld.

TIJD	vroeger	450	282
	nu	885	479
	toekomst	203	104
	altijd	87	60
	nooit	3	3
	de tijdgeest	41	31
HOE: waardering / kwalificatie van het thema	wens	153	75
	tevreden	220	110
	ontevreden	169	102
	onverschillig	15	11
	positief	181	101
	negatief	130	112
	meevallend	6	0
	probleem	326	168
	oplossing	206	78
	harmonie	171	122
	conflict	134	115

6. Bijeenkomst over de patronen

Ter voorbereiding op deze bijeenkomst is aan het team gevraagd na te denken over een aantal vragen die ze aan de database willen stellen, zoals:

1. wat betekent de buurt voor mensen? (vroeger/nu)
2. wat is veiligheid voor de bewoners? (vroeger/nu)
3. hoe, voor en met wie zetten bewoners zich graag in?
4. welke waarden streven bewoners na? (vroeger/nu)
5. wat betekent het om op te groeien in Tuinzigt/Haagpoort?

Tijdens de bijeenkomst heeft het team geoefend met het vinden van antwoorden op dergelijke vragen. De tweede vraag kon bijvoorbeeld verkend worden door de filter eerst op “veiligheid” aan te zetten en daarna op “vroeger” respectievelijk “nu”. Het is belangrijk dat eerst het thema wordt gekozen en pas daarna gezocht wordt naar het patroon daarbinnen. Zet je bijvoorbeeld de filter eerst op “probleem”, dan verschijnt er een serie uitspraken waar nauwelijks samenhang in is te vinden. Zet je de filter eerst op “veiligheid”, dan kun je binnen de selectie van uitspraken die daarover gaan op zoek naar wie volgens de mensen met wie gesproken is de veroorzakers zijn van de problemen die met veiligheid samenhangen. Deze bijeenkomst was vooral bedoeld om gevoel te krijgen voor patronen in verhalen. Er zijn niet echt patronen geïdentificeerd.

7. Schrijven van twee gezamenlijk vertelde wijkverhalen

De adviseur heeft op basis van de database gekeken welke thema's het vaakst in de verhalen naar voren kwamen, hoe die onderling samenhangen en welke patronen er te vinden waren binnen de thema's qua positionering en waardering. Voor beide wijken zijn afzonderlijke verhalen geschreven, maar er waren wel overeenkomsten tussen beide verhalen te vinden. Uit de analyse kwam een duidelijk verlangen naar vroeger naar voren. Dat was de tijd van de echte “open deuren”, toen er nog sprake was van elkaar kennen, voor elkaar zorgen en voor elkaar klaar staan. Tegenwoordig was, onder andere door de renovatie en nieuwe bewoners, veel meer sprake van anonimiteit en onverschilligheid. Men had het gevoel elkaar niet goed meer te kennen. Daarbij viel op dat met name Poolse burens en studenten voor de bewoners vreemd waren en dat multiculturele vraagstukken verder niet echt aan de orde kwamen, hoewel sommige bewoners meenden dat Marokkaanse burens wat meer op zichzelf waren. Verder waren bewoners negatiever over abstracte groepen dan over hun concrete burens. Daarnaast bleken beide wijken historisch gezien onderverdeeld te zijn in kleinere buurten waar van oudsher weinig onderlinge betrokkenheid tussen te vinden was. In beide verhalen uitten de vertellers ook hun zorgen over jongeren en ouderen. Vroeger was het vanzelfsprekend dat bewoners zelf activiteiten organiseerden voor beide groepen. Later nam het buurthuis dat over en nu het buurthuis zou gaan sluiten, bleven er weinig vrijwilligers over om de activiteiten te organiseren. Mensen zagen weinig alternatieven en ook het verlies van de ruimte speelde daarin een rol. In beide wijken vond men verder dat het slecht gesteld was met de jeugd. In de opvoeding werden geen normen en waarden als respect voor ouderen en elkaar bijgebracht en er was te weinig oog voor talentontwikkeling, zelfvertrouwen en leren. Tot slot waren er kleinere zorgen die vertellers naar voren brachten, zoals verkeer, parkeerruimte, afval, verloedering en hondenpoep. Daar stond tegenover dat mensen in het algemeen zich zeer goedkeurend uitlieten over hun eigen huis en tuin. In het algemeen

waren bewoners positiever naarmate hun verhaal over dichter bij huis ging en negatiever naarmate het de wijk in zijn geheel betrof.

Er waren ook verschillen tussen beide wijkverhalen. Waar het leven op straat in Tuinzigt een issue was (dat het er nog was, was voor sommigen een doorn in het oog; daarnaast was er veel sprake van overlast door kleine, drugsgelateerde criminaliteit), speelde dat in de verhalen uit Haagpoort geen rol van betekenis. In Haagpoort was daarentegen een grotere weerzin te beluisteren tegen een waargenomen toename in materialisme en daarmee samenhangend verlies aan solidariteit, terwijl in Tuinzigt vaker via inspraak samenwerking werd gezocht met instanties en bewoners zich teleurgesteld voelden over de impact van hun bijdrage. In Tuinzigt maakte men zich tot slot drukker om het negatieve imago van de wijk dan in Haagpoort.

Hoewel beide verhalen gekenmerkt werden door een gevoel van verlies, waren er ook uitspraken die deden vermoeden dat men nog niet alle hoop verloren had. Diverse mensen kwamen met oplossingen aan en vermeldden erbij zelf ook bereid te zijn eraan bij te dragen. Tegelijkertijd was in beide verhalen externe attributie dominant: de oorzaak problemen werd zelden gezocht in het eigen handelen en bijna altijd verklaard door het handelen van anderen: abstracte groepen (Polen, studenten, Marokkanen), instanties (gemeente en welzijnsorganisatie), gebeurtenissen (sloop en renovatie).

8. Bijeenkomsten over de verhalen

Het team is bij elkaar gekomen om de gezamenlijk vertelde verhalen in hun conceptvorm¹⁷ te bespreken en samen te verkennen waar zij aanknopingspunten zagen om vanuit hun organisatie ondersteuning te geven. Het doel van de presentatie van de verhalen aan betrokkenen was immers om bewoners uit te nodigen samen met het team een plan van aanpak te maken rond een thema ze zich bij betrokken voelden; als het team daar geen ondersteuning bij kon geven, dan zou er niet echt sprake van een samenwerking kunnen zijn. Bij de bespreking van Tuinzigt merkten de teamleden op dat de bewoners positiever en zelfredzamer waren dan ze hadden verwacht op basis van hun eigen ervaringen en andersoortige gegevens zoals uit de wijkmonitor. De positievere uitkomst betrof echter vooral de beleving op kleinere schaal van huis en straat; daar zat het zelforganiserend vermogen van de bewoners. Op wijkniveau was eerder sprake van pessimisme. De teamleden herkenden daar een onmacht die de bewoners deelden met de professionals. Dat maakte het voor het team moeilijk om uit het verhaal de aanknopingspunten te halen waarmee echt met bewoners kon worden samengewerkt. In de bespreking van het verhaal van Haagpoort kwamen meer concrete mogelijkheden naar voren.

9. Presentatie van de verhalen aan de betrokkenen

Er zijn twee avonden (voor elke wijk één) georganiseerd om de wijkverhalen terug te koppelen, zodat bewoners en andere belangstellenden die aansluiting zagen bij een of meerdere thema's met elkaar en de professionals in contact konden komen om samen een plan van aanpak te maken voor concrete oplossingen. Hiervoor zijn alle bewoners uitgenodigd met een flyer en posters; de mensen die hadden meegewerkt aan het wijkverhaal zijn persoonlijk per brief en telefonisch uitgenodigd. Van hen was ongeveer de helft daadwerkelijk aanwezig. Beide avonden waren er ongeveer veertig toehoorders. Als locatie was ROC Rooi Pannen gekozen, omdat dit gebouw op de grens van Haagpoort en Tuinzigt lag en het team dit neutraler terrein achtte dan de buurthuizen; door de dreigende sluiting zou naar verwachting al snel de focus eenzijdig op de locatie komen te liggen, waardoor andere opties wellicht niet meer verkend zouden worden. Naderhand was de locatie volgens het team deels de verklaring voor de lage opkomst.

De samenvattingen van de wijkverhalen van Tuinzigt en Haagpoort (opgenomen in respectievelijk bijlage 3 en 4) zijn voorgelezen op beide avonden en hebben tot verschillende reacties geleid. Beide avonden luisterden de toehoorders aandachtig, ook al duurde het voorlezen ongeveer drie kwartier. De eerste reacties lieten zien dat men het verhaal herkende als het verhaal van de eigen wijk. In Tuinzigt is daarna gevraagd welke mogelijke oplossingen mensen zagen. Hierop opperden zij het honk voor de jeugd, activiteiten voor ouderen in het gemeenschapshuis, aandacht voor normen en waarden, stimulansen voor de jeugd om zich te ontwikkelen (een bibliotheek? huiswerkbegeleiding?) en een zorgpunt voor jongeren én ouderen (dokter, maatschappelijk werker, wijkverpleegkundige). Na

¹⁷ Dat wil zeggen dat er nog weinig geredigeerd was in de spreektaal, dat er ook nog weinig in het verhaal geschrappt was en dat er nog geen verbindende regie was gepleegd (toevoegen van "maar", "ondanks" en andere woorden die verschillen in posities herkenbaar maken). Teamleden zeiden het hierdoor moeilijk te vinden om te lezen. In latere besprekingen is uitgegaan van samenvattingen, weliswaar nog in de bewoordingen van de bewoners, maar geredigeerd tot een leesbaarder geheel.

deze brainstorm over ideeën leidde de uitnodiging om samen te werken aan oplossingen echter tot een verontwaardiging van mensen die zich “de vrijwilligers” noemden en die vonden dat ze het al druk genoeg hadden met van alles organiseren terwijl alle financiële steun om hen heen wegviel. Ze vonden het niet terecht dat hen nu werd gevraagd om, zoals zij het interpreteerden, nog meer te gaan doen terwijl de omstandigheden zo onzeker waren dat ze niet wisten of hun inspanning wel beloond zou worden met een uitvoering. Deze groep was dominant in het gesprek, wat er toe leidde dat mensen met mogelijk andere oplossingen stil bleven. Een van de aanvullende analyses uit het publiek was dat de organisaties in Tuinzigt opereerden als “clusterkes” rond thema’s en zelf goed niet in staat waren samen te werken rond die thema’s. Al met al was het moeilijk om uit de polarisering van professionals en gemeente versus bewoners te komen, omdat op elke vraag vanuit die eersten er door die laatsten geantwoord werd dat er eerst middelen moesten komen. Zonder ruimte en geld wilde men niet aan de slag met plannen. Er waren wel mensen die de impasse probeerden te doorbreken, maar het werd niet echt een productieve avond. In een nabespreking van het team (zonder adviseur) is besloten de avond waarin plannen van aanpak zouden worden gemaakt niet door te laten gaan. De teamleden zagen in deze fase te weinig heil in plannen op wijkniveau en wilden eerst concreet met kleine groepen aan de slag (er was geen eenheid in de wijk) om vervolgens te kijken of de initiatieven aan elkaar verbonden konden worden. De uitwerking in concrete plannen is dus naar voren geschoven.

In Haagpoort was de reactie op het verhaal temperamentvol te noemen. Hier werd aan de toehoorders na het voorlezen van het verhaal gevraagd wat hen geraakt had. De toehoorders herkenden het verhaal, maar vonden dat het te zeer bepaald werd door Westeinde, terwijl er meer buurten in Haagpoort waren. Na de pauze vertrokken de meeste mensen, omdat ze naar eigen zeggen niet veel met Westeinde op hadden; de scheiding tussen buurten was nog steeds actueel. Met een kleinere kring is toen een rondetafelgesprek gehouden om ideeën te genereren. Aan de orde kwamen een activiteit om heel de wijk bij elkaar te krijgen (bijvoorbeeld door een feestje of een voetbaltoernooi voor de jeugd in samenwerking met Thuis op Straat), waardering voor de vrijwilligers, zorg/aandacht voor ouderen en oog voor de talentontwikkeling van jongeren.

10. Samenwerken met bewoners

In Haagpoort is een bijeenkomst geweest met bewoners die graag hun ideeën wilden verwezenlijken dan wel ondersteuning zochten voor initiatieven die ze al genomen hadden. Er waren naast de professionals tien bewoners. De adviseur leidde de avond in met een korte samenvatting van de essentie van het gezamenlijk vertelde Haagpoort-verhaal, bedoeld om de context van de avond te scheppen:

1. een verleden van elkaar helpen en voor elkaar klaar staan;
2. het hoeft niet allemaal groot en met geld, kleinere gebaren kunnen ook;
3. strijd en snelle verbroedering als ritueel;
4. van “op elkaar letten” naar “elkaar niet aan kunnen spreken”;
5. zelf het voorbeeld zijn;
6. waarden zijn belangrijker dan geld en spullen (moreel en sociaal kapitaal met als andere kant van de medaille een dwingende cultuur);
7. toon menselijkheid in politiek en beleid: als je sociaal met ons omgaat, krijg je een sociale wijk (je krijgt wat je geeft).

Deze avond zijn twee netwerkanalyses gemaakt, namelijk rond het thema “jong” en het thema “oud”, waarbij het de bedoeling was dat het thema tijdens de brainstorm verder invulling kreeg. De thema’s zijn aangescherpt tot “gezond oud” en “samen jong”. Bij elke analyse waren naast de bewoners ook twee professionals. Doel was om op het eind van de avond per tafel tot ten minste één plan van aanpak te komen en dat is gelukt:

1. gezond oud: buurtzorgproject voor kwetsbare ouderen (aanwezige bewoners vormen al met enkele andere bewoners een oplettend netwerk, maar zullen explicieter samenwerken als schakels naar en met professionele zorgverleners en signalen die nu bij hen blijven liggen actief doorgeven; een professional van WIJ was aanwezig en zij zou het initiatief nemen tot een kennismaking tussen bewoners en het zorgteam);
2. samen jong:
 - a. wekelijks een kindermiddag (is nu bij een bewoner thuis, maar deze kan ondersteuning gebruiken qua ruimte en financiën);

- b. jongerenatelier met activiteiten op creatief gebied (idee is er, maar uitvoering door initiatiefnemer heeft ondersteuning nodig);
- c. tiener- en jongerenavond met gezamenlijke activiteiten, zoals sieraden maken en koken voor ouderen (idee is er, maar uitvoering door initiatiefnemer heeft ondersteuning nodig).

Resultaten

Wat heeft Verhalen als bouwstenen opgeleverd? Om deze vraag te beantwoorden, zijn gesprekken gevoerd met leden van het team.¹⁸ Het doel was tweeledig:

1. inzicht in wat de bewoners van Haagpoort en Tuinzigt belangrijk vonden aan hun woonkwaliteit en daarop aansluiten in een samenwerking met instanties rond concrete plannen;
2. betere inzet van woonconsulenten als schakel tussen bewoners en beleid en meer plezier in het werk.

Het leren kennen van de wijk aan de hand van verhalen was voor de teamleden verschillend, afhankelijk van hoe lang ze al in de wijk werkten. Teamleden die bijvoorbeeld Haagpoort alleen kenden van horen zeggen en er zelfs een beetje bang voor waren, waren aangenaam verrast door de gemoedelijkheid die ze er ook aantroffen. Het positieve beeld van Tuinzigt is genuanceerd op basis van de bevindingen van groepjes en een eilandjescultuur. Verrassend in beide verhalen was dat de integratie van traditionele alloctonengroepen geen issue meer was, maar dat Polen en studenten de nieuwe generatie van buitenstaanders vormden. Hoewel de problematiek die in de verhalen aangekaart werd niet nieuw was voor de meeste teamleden, was het wel een verrassing dat het verleden van de wijken nog zolang in het heden doorspeelde. Voor wat betreft het eerste doel bieden de beide wijkverhalen dus inzicht in die beleefde woonkwaliteit, maar heeft het in beide wijken tot verschillende uitkomsten geleid. In Tuinzigt is aan het zoeken naar personen met wie productief kan worden samengewerkt prioriteit gegeven boven het binnen dit project aan de slag gaan met de bewoners die nu in het netwerk van het team zitten. Het door team en bewoners gedeelde verleden bleek tot ineffectieve routines in de samenwerking geleid te hebben. Er waren in deze wijk al heel veel acties ondernomen om het georganiseerde kader te betrekken en daar zijn bewoners niet intensief bij betrokken geweest. De verwachting was dat de narratieve methode automatisch zou leiden tot het anders betrekken van bewoners, maar het was wellicht te naïef om te denken dat een uitnodiging op een A4tje voldoende was. Bewonersorganisaties laten zich daardoor ook allang niet meer paaien. Het verhaal liet bovendien zien dat Tuinzigt geen wijk is met grootste netwerken en bestaande verbanden. Veel meer is het een verzameling kleine buurtjes met kleine contacten. Ook de bewonersorganisatie zelf staat een beetje los van de bewoners. De houding van bewoners is redelijk passief. Ze vinden dat de gemeente en de professionals het maar moeten doen en komen alleen op voor hun eigen straat, niet voor de wijk. Tegelijkertijd hebben er mensen aan het verhaal meegewerkt die een duidelijke visie hadden voor hun wijk en daar ook aan wilden bijdragen. Dat zij bij de avond niet aanwezig waren, kan een indicatie voor het niet willen meedoen aan de routineuze samenwerking waar de avond exemplarisch voor bleek. Deze mensen zijn wellicht wel te porren voor een andere vorm van samenwerken. Voor Tuinzigt geldt daarom dat beter eerst gebouwd kan worden aan een groter, diverser netwerk dat ruimte laat voor creativiteit en nieuwe initiatieven.

In Haagpoort zijn wel concrete plannen van aanpak in de samenwerking met bewoners gemaakt. In deze wijk zijn ook voor het team nieuwe bewoners met initiatieven zichtbaar geworden en is het netwerk dus verruimd. Net als in Tuinzigt maakte de verwachte sluiting van het buurthuis de toekomst onzeker, maar in Haagpoort is explicieter samen nagedacht over alternatieve ruimtes, zodat het ontbrekende buurthuis niet automatisch alle opties bij voorbaat afsloot. Bij Haagpoort voelde de teamleden nieuwe energie om met wijkontwikkeling aan de gang te gaan. Voor aanvang van het traject waren de professionals wat afwachtend geweest, maar nu zagen ze kans om er actief mee bezig te zijn. Het verhaal liet positieve en negatieve zaken in de wijk zien waar het team iets mee kon.

Voor wat betreft het tweede doel zijn de uitkomsten ook wisselend. Lange tijd hebben in het traject nieuwsgierigheid naar de narratieve methode en onzekerheid over wat die concreet zou opleveren elkaar afgewisseld. Het team wilde graag snel kunnen scoren, ook om aan de bewoners het

¹⁸ Wegens ziekte en verlof was het niet mogelijk om iedereen persoonlijk te spreken en is ook gebruik gemaakt van e-mailcorrespondentie.

vertrouwen te geven dat er naar hen geluisterd werd en dat hun problemen daadwerkelijk opgelost konden worden. De uitkomst in Tuinzigt en het besef dat het netwerk van het team nu geen directe aanknopingspunten biedt voor een productieve samenwerking was een teleurstelling, ook al was het een relevante constatering die ook zicht biedt op een oplossing. Het verhaal zelf werd herkend en onderschreven door de toehoorders en de professionals, maar er kwam geen samenwerking uit voort. De concrete acties bleven daardoor uit, wat leidde tot een gevoel van mislukken. Meer werkplezier als doel is daarmee niet bereikt en het beter benutten van de positie van de woonconsulent tussen bewoners en beleid evenmin, omdat er geen terugkoppeling naar beleid te maken viel. De ervaring in Haagpoort was anders, met name door de laatste avond, waarop nieuwe bewoners in zicht kwamen, bewoners samen in gesprek gingen en elkaar beter leerden kennen en er samen met de professionals concrete plannen zijn gemaakt. Het team was tevreden over deze uitkomsten, waarbij in het bijzonder de kwaliteit van het gesprek een rol speelde. Het werd ook als prettig ervaren dat het verhaal niet alleen over het negatieve in Haagpoort ging (dat was wel wat in het dagelijkse werk de boventoon voerde), maar ook het positieve en de kracht van de wijk benadrukte. Meer werkplezier is als doel bereikt en omdat met relatief kleine interventies (afstemming tussen professionals, ruimte en een klein budget) gemakkelijk de gevraagde ondersteuning kon worden geboden, is de positie van de woonconsulent tussen bewoners en beleid ook gerealiseerd.

Andere opbrengsten zijn:

1. het leren over de narratieve methode in de bijeenkomsten:
 - a. tijdens de bijeenkomsten hebben de teamleden concrete handvatten aangereikt gekregen om mee verder te kunnen in het narratieve werken (hoewel sommige teamleden vonden dat de analyse zelf tot minder concrete handvatten leidde voor de henzelf);
 - b. ook was het leerzaam om op deze manier de stappen van de adviseur te volgen (wel zouden ze liever op het eind even kort willen stilstaan bij wat ze zelf hadden geleerd);
2. het op een open manier met bewoners in gesprek gaan:
 - a. dit hebben de teamleden ervaren als een hele goede en plezierige manier om het gesprek met bewoners te voeren en om bewoners te benaderen en met hen in contact te komen, omdat de sfeer lossier is en het gesprek gemakkelijker en toegankelijker wordt; teamleden passen deze methode nu ook toe in andere gesprekken en waar mogelijk zal deze manier van gespreksvoering expliciet ook in andere trajecten (bijvoorbeeld het ontwikkelen van de wijkvisie) ingezet worden;
 - b. teamleden vonden het verbazingwekkend hoeveel meer er uit de gesprekken kwam toen ze vroegen naar verhalen en ook teamleden die al eerder geïnterviewd hadden, merkten dat ze door de open benadering in de gesprekken minder snel op een concreet antwoord uitwaren en meer geneigd waren om door te vragen doordat ze hun verwachtingen opschortten en nieuwsgierig waren naar het referentiekader van de bewoner; hierdoor werden ze in de gesprekken verrast wanneer de bewoners een andere wending aan het verhaal gaven dan ze vermoed hadden en hebben de gesprekken veel informatie opgeleverd en hen verrijkt;
3. de verhalen zoals ze er nu liggen of met een lichte bewerking:
 - a. de verhalen zijn de moeite waard om breder te verspreiden (bijvoorbeeld via website of wijkkrant) en kunnen op deze manier aanleiding zijn om met andere bewoners in gesprek te gaan en nieuwe netwerken te bouwen;
 - b. de verhalen geven een idee van mogelijke acties in het hier en nu, maar kunnen ook als aanleiding gebruikt worden om na te denken over de toekomst en een visie op de langere termijn.

Reflectie

Twee wijken, twee verhalen, twee uitkomsten. Wat kunnen we leren van dit traject? Iemand goed leren kennen, kost tijd. Een hele wijk goed leren kennen, kost nog veel meer tijd. Professionals werken vaak samen met een vaste club van vrijwilligers. Dat die samenwerking hun beeld van de wijk kleurt, is niet zo vreemd. Dat die kleuring negatief is, omdat het contact ontstaat vanuit een negatieve oorsprong (er ontbreekt iets, er is een probleem), is ook niet zo vreemd. Een wijk is echter veel meer dan alleen de vaste groep bewoners waar de professionals al langere tijd contact mee hebben. Verhalen als bouwstenen was bedoeld om het contact met bewoners breder in de wijk te leggen en daardoor de wijk beter te leren kennen en het plezier in het werk te vergroten. De keuze voor het thema "Open deuren" nodigde uit om binnen het team het eigen beeld van de wijk bespreekbaar te

maken en ter discussie te stellen. Voor een toekomstige toepassing van de narratieve methode is dan ook het advies om dit uitgebreider dan nu het geval was te doen. Door kritisch met elkaar in gesprek te gaan en te blijven over de beelden die de teamleden zelf hebben bij de wijk, kan een meer open houding voor de verhalen ontstaan en wordt het risico dat het traject een bevestiging van negatieve verwachtingen wordt kleiner.

De narratieve methode leent zich goed voor het meer betrekken van de bewoners bij de instanties en organisaties via de professionals. Voorwaarde is dat er bij het werken met de methode expliciete aandacht is voor het meenemen van de bewoners in het traject zelf, zodat het werken met verhalen daadwerkelijk samengaat met het leggen van nieuwe relaties en het bouwen aan het netwerk. Als aan die voorwaarde niet wordt voldaan, verliest het verhaal zijn bindende kracht. In het traject is meer aandacht geweest voor de kwaliteit van de gesprekken en het daaruit voortkomende gezamenlijk vertelde verhaal dan voor het maken van een divers publiek voor dat verhaal. Als advies bij een toekomstige inzet van de methode geldt dan ook dat er een evenwichtiger relatie is tussen verhaal en netwerk. Een taakverdeling tussen professionals die meer met het verhalen hebben en professionals die meer met het bouwen van netwerken hebben, is daarbij een optie.

Tot slot, werken met de narratieve methode is geen vrijblijvende aangelegenheid. De samenwerking tussen bewoners en professionals staat op het spel en die is gebaseerd op onderling vertrouwen, onderkennen van elkaars krachten en beperkingen, elkaar vragen stellen en elkaar gelijk kunnen geven. Voor organisaties betekent de narratieve methode een investering in de vorm van de factuur van de adviseurs en tijd van de professionals plus bijkomende kosten voor drukwerk, ruimte en catering. Voor bewoners is het meedoen aan een onderzoek en het vertellen van een verhaal, het komen luisteren en meedenken over mogelijkheden, het mee organiseren van activiteiten en het samenwerken met professionals ook een investering. Afbreukrisico's ontstaan wanneer de narratieve methode als hip trucje wordt ingezet en snel genoeg wordt ingewisseld voor het volgende hippe trucje, of wanneer de professionals niet lang genoeg op hun post blijven alles mee op te bouwen. Elkaar goed genoeg kennen om met elkaar samen te willen werken aan thema's waar alle partijen zich zo bij betrokken voelen dat ze bereid zijn naar vermogen te investeren, kan ertoe leiden dat alle partijen gaan investeren in de wijk om er het beste uit te halen. Voor Verhalen als bouwstenen betekent dit twee dingen: in Tuinzigt moet een begin gemaakt worden aan een nieuw netwerk en uit de samenwerking tussen professionals en bewoners in Haagpoort moeten vier gerealiseerde projecten komen. Participatie van de ene partij bij de plannen van de andere kan zo overgaan naar samenwerking rond gedeelde belangen. Om een van de bewoners te parafaseren: ga sociaal met ons om, dan gaan wij sociaal met jullie om en krijgen we een sociale wijk.

Bijlage 1: Checklist voor het gesprek

Naast 'wijk' kun je ook gebruikmaken van 'buurt' of de naam van de wijk.

Introduceer het gesprek met de onderstaande informatie en vragen. Houd de aangegeven volgorde aan.	
1. Intro	Wij zijn blij dat u deel wilt nemen aan dit onderzoek en interview en hiervoor de tijd wilt nemen. Als het goed is, hebt u van ons de informatiebrief ontvangen. Klopt dat? Hebt u nog vragen hierover?
2. Topics aangeven	Wij zijn in dit onderzoek vooral nieuwsgierig naar uw verhaal over <ul style="list-style-type: none"> • hoe het is om hier te wonen, zowel qua huis als omgeving en sociale contacten, activiteiten • wat u misschien nodig hebt om zich goed te voelen in uw wijk.
3. Uitleg over het doel van het onderzoek	We willen met u een gesprek voeren in de vorm van een interview om erachter te komen wat u belangrijk vindt en wat uw wensen en mogelijkheden zijn voor uw wijk. Deze interviews worden bij meerdere mensen gehouden. Als duidelijk is wat mensen belangrijk vinden en nodig hebben om tevreden te zijn in hun buurt, dan kunnen we daar in de toekomst rekening mee houden. Uw verhaal is belangrijk bij dit onderzoek. Wij zullen vooral naar u luisteren. Het gaat niet om klachten aan de woning of zo, maar mocht u die hebben, dan zal ik daar een aantekening van maken zodat we er snel bij u op terug kunnen komen.
4. Uitleg dat de gegevens anoniem en vertrouwelijk worden verwerkt	Bij het uitwerken van de gegevens wordt uw naam niet genoemd. Zo kan niemand achterhalen wat u gezegd hebt. De dingen die u ons vertelt zullen alleen voor dit onderzoek worden gebruikt. U krijgt van ons de uitwerking van het gesprek. U hebt dan twee weken de tijd om te reageren. Doet u dat niet, dan gaan we ervan uit dat u akkoord gaat met wat er in de uitwerking staat.
5. Als de respondent wil stoppen	Als u tijdens het interview besluit dat u niet meer verder wilt, dan kunt u dat aangeven. Wij stoppen dan met het interview.
6. Uitleg dat het gesprek op band wordt opgenomen	Ik heb een recorder bij me zodat dit gesprek kan worden opgenomen. Zo blijven we zo dicht mogelijk bij uw eigen verhaal. Dit zorgt er ook voor dat ik nu niet veel hoeft op te schrijven. Het zal later namelijk worden uitgeschreven. Vanuit de wet is voorgeschreven dat we u om toestemming moeten vragen als we gebruik maken van een recorder. Daarom vraag ik u zo meteen als de opname loopt of u toestemming geeft dat dit gesprek wordt opgenomen.
	<u>BAND AANZETTEN</u>
	<u>Vindt u het goed dat dit gesprek wordt opgenomen?</u>
Introducerende vragen	Voorbeelden van doorvragen
<i>Hoe lang woont u al in (naam wijk, buurt, straat)?</i> <i>Indien relevant: hoe was het vroeger? In vergelijking met nu?</i>	Waarom hebt u er voor gekozen om hier te komen wonen? Wilt u hier graag blijven wonen? Kunt u aangeven waarom wel/niet? <i>Naar positieve en negatieve ervaringen vragen (als men met + begint dan ook naar – vragen en als men met – begint dan ook naar + vragen), en vooral ook of mensen het zelf hebben meegemaakt en wat dan de concrete gebeurtenis was.</i>
<i>Kunt u een gemiddelde</i>	Wat doet u nog meer?

<p><i>dag in gedachten nemen en beschrijven wat u dan zoal doet in (naam wijk, buurt, straat)?</i></p>	<p>Dat is interessant, kunt u daar iets meer over vertellen? <i>Deze vragen kunnen ook later in het interview gebruikt worden.</i></p> <p><i>Alternatieven:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • U noemt (...), kun u dat toelichten? • U hebt net (...) gezegd. Kunt u dat verduidelijken? • Het is mij opgevallen dat (...). Wat bedoelt u daarmee? • Wat zijn uw ervaringen daarbij? <p><i>Afsluitende vragen (ook voor andere topics):</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Heb ik het goed begrepen dat... ? • Klopt het dat u zich prettig voelt in deze wijk door ...
<p>Vragen die je kunt stellen over wonen, welzijn, sociale contacten, ... Let erop dat je, als deze thema's al in het verhaal aan de orde zijn geweest en voldoende zijn uitgediept, ze dus niet opnieuw hoeft te vragen</p>	
<p><u>Wonen</u> <i>Hoe vindt u het wonen in de wijk? Let op: het gaat hier over de fysieke aspecten. Vergeet ook niet te vragen naar ervaringen uit het verleden; die hoeven niet per se in deze wijk te zijn geweest, de respondent mag voorbeelden uit andere plaatsen noemen.</i></p>	<p>Kunt u daar wat meer over vertellen?</p> <p><i>Alternatieven:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Wat zou er moeten gebeuren zodat het wel prettig/fijn/positief wordt? • Kent u mensen die zich inzetten voor (...) • Is deze situatie in de loop van de jaren veranderd? • Hoe komt dat?
<p><u>Sociale contacten</u> <i>Als u nu eens kijkt de contacten die u hier in de wijk hebt, kunt u hier dan iets over vertellen?</i></p> <p><i>Vergeet ook het verleden niet!</i></p>	<p>Hebt u veel vrienden en bekenden in deze wijk? Hoe is het contact met de burens?</p> <p><i>Alternatieven</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Wat maakt het dat u zich prettig voelt in de wijk? Concreet voorval? • Wat maakt het dat u zich niet prettig voelt in de wijk? Concreet voorval? • Op welk punt is uw gevoel in de loop van de jaren veranderd? Kritisch moment?
<p><u>Activiteiten</u> <i>Wat wordt er zoal voor gezelligs georganiseerd voor en door de bewoners?</i></p> <p><i>Wat is er zoal in de wijk waar u gebruik van maakt aan voorzieningen (zorg, geloof, vrije tijd) Vergeet ook het verleden niet!</i></p>	<p>Hier indien mogelijk aanhaken bij eerder gemaakte opmerkingen over vrijwilligerswerk of buurt-/ondernemers-/winkeliersvereniging. Vraag door naar wie wat wanneer georganiseerd heeft en de ervaringen daarmee. Probeer levendige anekdotes boven tafel te krijgen.</p>

Als de respondent klaar is met vertellen	
Afsluiting interview	Wilt u nog iets toevoegen aan dit gesprek? Zijn er nog dingen die niet aan bod zijn gekomen in het gesprek maar die u wel belangrijk vindt in/voor de wijk? Wat vond u zelf van dit interview?
Uitleggen wat het vervolg zal zijn	Dit interview zal letterlijk uitgetypt worden. Dit zal u opgestuurd worden zodat u kunt controleren of het klopt. Daarna zal het uitgetypte interview gebruikt worden om uw wensen en mogelijkheden tot kernpunten te verwerken. Samen met de kernpunten uit de andere interviews gaan we kijken of we concrete projecten kunnen starten, samen met bewoners en professionals. Als zo'n project dicht aansluit bij wat u belangrijk vindt, mogen we u dan uitnodigen om mee te werken aan het plan van aanpak van een project en misschien zelfs de uitvoering ervan?
Bedanken voor het interview	Ik wil u graag bedanken voor uw tijd en uw deelname aan het interview.
Een telefoon nummer achterlaten voor als er nog vragen zijn	Als u nog vragen hebt, kunt u terecht bij ...

Bijlage 2: Uitnodigingsbrief

Datum: datum

Betreft: Interview voor onderzoek 'Open deuren'

Beste meneer/mevrouw naam,

Het onderzoek 'Open deuren' is een uitnodiging om met ons het gesprek aan te gaan over het wonen in Tuinzigt/Haagpoort. We stellen het zeer op prijs dat u op onze uitnodiging ingaat. Het onderzoek wordt uitgevoerd door woonconsulenten van WonenBreburch en medewerkers van de gemeente Breda en Surplus Welzijn.

In het interview staat uw verhaal centraal. Uw verhaal kan over van alles gaan, bijvoorbeeld het wonen in uw eigen omgeving, de voorzieningen die bij u in de buurt voor handen zijn, het burenpaartje over de kinderen, uw woongenot, waar u gelukkig van wordt en de activiteiten die u zoal onderneemt. Verleden, heden en toekomst komen aan de orde en het gesprek gaat over alles wat u belangrijk vindt.

We gaan een dertigtal mensen interviewen over het leven in Tuinzigt/Haagpoort. Aan de hand van alle verhalen willen wij de wensen voor en mogelijkheden in deze buurt zo goed mogelijk in kaart brengen. De resultaten van het onderzoek zullen een aantal aanknopingspunten bevatten voor concreet uit te voeren projecten. Daarin is ook voor geïnteresseerde bewoners een belangrijke rol weggelegd. We verwachten in 2012 al een eerste begin te kunnen maken met thema's die uit de verhalen naar voren komen.

De interviews zullen ongeveer een uur duren. U kunt zelf de locatie voor het interview kiezen, bijvoorbeeld bij u thuis of, als u dat liever hebt, op een andere locatie. In dat geval regelen wij eventueel iets anders voor u.

Het interview zal worden opgenomen en de opname zal worden uitgeschreven. Zo kunnen we zo dicht mogelijk bij uw eigen verhaal blijven. De gegevens uit de interviews zullen vertrouwelijk behandeld worden en alleen gebruikt worden voor dit onderzoek.

Mocht u nog vragen hebben over deze brief, dan kunt u contact opnemen met:

Naam

WonenBreburch

e-mailadres

Bijlage 3: Gezamenlijk verteld verhaal Tuinzigt

Tuinzigt als woonomgeving

Tuinzigt kenden we eigenlijk niet, dat werd zo toen niet genoemd. Daar woonden boeren, daar kon je van alles kopen. En naderhand zijn die huizen allemaal afgebroken en is dat allemaal nieuwbouw geworden. De Palmstraat was het einde, dan liep je zo de Leursebaan af de weilanden in naar de paarden. En steeds meer huizen kwamen er gebouwd. Heel de Tuinzigt is eigenlijk een soort van uitbreiding van de stad geweest. Mooie huizen met erkers. Als kind heb ik hier op het plein nog meegemaakt, dat er wit gedekte koffietafels van kinderverenigingen waren en dat alles in witte schorten liep met broodjes en koffiekannen en alles wat erbij hoorde. In die jaren dat wij er gewoond hebben, hebben wij altijd met heel veel plezier gewoond. Boven slaapkamers en nog een klein vlierinkje daarbovenop. Hier heeft een schuifpui gestaan met van die glas in lood deurtjes. Ik vond het wel gezellig, totdat ik in verwachting was, want dan is het te klein. Het was lastig om aan een woning te komen. Dat merkten wij ook. Zwanger, met z'n tweeën, geen plek, dan ga je een beetje lopen zwerven. Instanties probeerden niet te helpen. Toen kregen we toch nog een flat. Een eigen plekje, een kleintje. Dat kind wil op een gegeven moment naar buiten. Dan ga je buiten zitten, op de trap zodat dat kind gewoon kon fietsen. De flat was niet gevaarlijk, de buurt zou wel opletten.

Mooie huizen. Nu is het allemaal kamerverhuur. Mijn huis waar ik in gewoond heb, als ik daar voorbij kom, dan stop ik nog wel eens, dan kan ik wel schreeuwen. Ik woon negen jaar hier en er hangen negen jaar dezelfde gordijnen en die zijn er nog nooit afgeweest. Witte gordijnen, ze zijn nu natuurlijk niet meer wit, hè. Heel veel huisjesmelkers die hier panden hebben waar studenten wonen, Polen wonen. Dat onkruid en zo overal tegen de muren en voorgevels, dat heb ik hier mijn hele leven nog niet gezien. Die mensen komen gewoon niet meer buiten en die interesseert dat gewoon helemaal niet meer. Kijk, ik ben zo'n koosje, ik doe de hele tijd schoonmaken. Ook gewoon de stoep van de gemeente, met een beetje bleek. Maar dat doet niet iedereen, die hebben zoiets van ja dag, ik betaal genoeg gemeentebelasting, ik krijg er niks voor terug. Maar ik doe het alle dagen, alle dagen doe ik mijn stoep. Je gaat niet alleen heel de straat schoonmaken. Ik wil gerust schoonmaken, maar dan iedereen. Ik hoef niet roomser te zijn dan de paus of mensen daarop te wijzen, maar het is wel een bepaald besef wat je moet hebben om zelf er iets aan te willen doen. En als je dat met zijn allen doet, dan wordt de wijk vanzelf mooier en beter. En als je dat niet doet, dan wordt de wijk vanzelf minder mooi en lelijk en verpaupert het en heb je rotzooi. Wij hebben dan een tuinman rondlopen, dat is mijn buurman, die is in de tachtig. Mijn buurman is nou weer bezig en als je er voorbij komt, dat is hartstikke mooi om te zien. Allemaal vrijwilligerswerk. Eigenlijk wonen wij hier hartstikke mooi, maar die rotzooi, ik kan er niet tegen hoor, dat vind ik verschrikkelijk. Het gras wordt gemaaid, de kanten blijven liggen, want daar moet dan iemand anders voor komen. Er tegen de tijd dat er iemand komt, na veel bellen, wordt de rand wel gedaan, maar dan moet het gras weer gemaaid worden. Het is spel zonder grenzen. In die andere straten, die prachtige bloembakken en beplanting met bloeiend goed ertussen, dat kan allemaal niet mooi genoeg zijn. Dan zeggen ze wel: "Er is geen geld", maar dan moet er ook geen geld zijn voor die nieuwe dingen die ze daar pas neergezet hebben. Het is maar net waar ze het aan willen uitgeven en ik vind dat we hier net zoveel rechten hebben als daar. Wij zijn ook mensen. Dus wij willen ook meegeteld worden. Fatsoeneer een beetje die wijk. Wij hebben die huizen ook niet voor niks gekocht. Waren ook niet gratis. Maar we dragen allemaal zelf ook een beetje zorg voor de buurt, dat het een beetje leuk en een beetje netjes en een beetje goed blijft. Als ik dan vaak zie, lege kratjes of flesjes bier worden er in het gras gegooid, blikjes, noem maar op, alles wat ze kwijt willen wordt maar gedumpt. Het verloedert op die manier. We hebben het er onder elkaar al over gehad om bloembakken op de balkons te doen, om de sfeer terug te halen die er was en zo, om die verloedering niet verder toe te laten slaan. Dat het gewoon een leuk beeld blijft. Mensen die bijvoorbeeld naar de markt komen en hier de auto zetten, zie je aan de overkant die oude pandjes fotograferen. Ik ben zo gelukkig met heel die rijen met jonge mensen in die oude huizen allemaal. Daar zitten jongens in, dat zijn jonge gasten die hier helemaal niet thuishoren, die echt bewust voor deze wijk gekozen hebben. Dat zegt wel iets over de wijk. Een goede mooie oude identiteit. Maar er zijn hier ook mensen die alleen maar knokken om zelfverrijking. Ze hebben vijf jaar geleden hier een huis gekocht en in het begin klagen ze tegen de buurman dat de buurman altijd de auto bij hun voor de deur zet, want ze denken dat ze die parkeerplaats ook hebben gekocht. Dan werken ze allebei en alles gaat goed, en dan krijgen ze kinderen en dan beginnen ze te klagen over de wijk. Ze hebben nooit niet in hun hoofd kunnen halen dat ze het huis goedkoop hebben kunnen kopen omdat het in een bepaalde wijk staat en nu beginnen ze te klagen over dat het niet leefbaar is voor hun en hun kinderen, maar ze weten niet waar ze daadwerkelijk over praten.

We wonen dicht bij het centrum. Dat is een van de fijne kanten van deze wijk, maar wij zitten in de loopricting van de drugsverslaafden. Dat brengt ook een hoop volk met zich mee van buiten de wijk wat elke keer in auto's kijkt, een fiets weghaalt. Ongure types die door de straat lopen. Iedereen wil het hier zo gezellig mogelijk maken. We hadden allemaal een potje met planten bij de voordeur, op het raamkozijn of aan de muur. Alleen, die zijn in de loop van het jaar allemaal gesloopt, eigenlijk door het uitgaanspubliek. Het is allemaal best wel oud, de stoepen, de straten, heel onoverzichtelijk, dus de kinderen kunnen echt niet veilig zo maar buiten spelen. Het plein is gewoon hartstikke vuil. Probeer dat plein eens schoon te houden. Je kunt van alle kanten Breda in komen rijden, het ziet er overall geweldig uit, maar als je vanuit Etten-Leur komt en dan zo via de Haagweg de stad inschiet, ziet het er niet uit. Het is echt een gribus. Ik heb wel gezien dat de woningbouw en de gemeente gewoon hun best doen om de wijk mooier te maken, om het veiliger te maken. Er is zoveel beweging op het moment. Er wordt zoveel vernieuwd en zo hard gewerkt. En het is zo jammer dat mensen aan de andere kant van Breda dat allemaal niet zien. Die hebben allemaal nog het idee dat ze hier in hele vervallen krotjes wonen en dat het niet zo leuk is om hier te zijn. Het is gewoon een heel mooi plekje in Breda. Iedereen zou naar Tuinzigt moeten komen. Mijn eigen generatie gaat door leeftijd wegvallen en nu komen er allemaal jonge mensen in de buurt. Die willen zich ook wel inzetten voor de buurt. Er is zeker wel beginnen aan. Het ligt aan de manier waarop je jezelf naar die jonge mensen opstelt en de manier waarop je luistert naar wat ze van de wijk vinden. En dat is toch de toekomst.

Sociale netwerken in Tuinzigt

Er wonen verschillende mensen in onze buurt, die vroeger ook bij de familie hebben ingewoond. Mijn dochter heeft de zoon van onze zoon opgevoed. Ik heb mijn broer en zus in huis gehad. De oudste zoon van mijn zus, die heb ik ook nog groot gebracht. We lieten iedereen eigenlijk binnen in nood. U moet goed kunnen vertellen, dan kun je in de schuur liggen. Mijn man is een hele joviale geweest altijd, die had zo contact met mensen. Want hij kon altijd wel een geintje maken en ze hadden altijd plezier daar. Maar dat ligt ook aan de opvoeding, denk ik. Als je zelf goed overkomt, "Goeiendag" en al die dingen, dan maak je al contact. Als je niks zegt, maak je geen contact. Ik had geluk dat ik naast twee hele lieve oudere mensen kwam wonen die zoiets hadden van: "Komt allemaal goed kind. Doe lekker je ding. En doe maar gewoon gewoon, je hoeft hier niet op te vallen. Tuinzigtर्स hoeven niet op te vallen." Op de hoek woonde een vrouw met een vriend en die hadden de deur ook open staan. Toen dacht mijn dochter, ik wil daar eens even naar binnen. Dus die ging op haar korte beentjes naar binnen, maar ik wist dat niet. Ik haar zoeken en toen zegt die mevrouw: "Mevrouw, ze zit hier." En mee komt onze dochter naar buiten. De buurvrouw zegt: "Laat ze maar lekker zitten, het is zo'n lekker babbeltje." Ik zeg: "Maar ze mag niet zomaar bij iedereen naar binnen." "Maar bij ons wel", zei ze. Ik zeg: "Maar dan doet ze het direct ook bij vreemden." "We zijn geen vreemden, we zijn burenen." Dat is denk ik ook wel het leuke van deze buurt, dat iedereen elkaar kent. Het is gemoedelijk, erg gezellig. En dan pas je daar op een gegeven ogenblik tussen. De voordeur of de achterdeur, nooit was iets op slot. En als er iets nodig was, dan kwam de buurvrouw naar de andere buurvrouw: "Kun je me even daarmee helpen?" De mensen hier zijn altijd behulpzaam, je hoeft het maar te vragen en ze doen het. Ik heb zelf bijvoorbeeld heel veel plezier van de zoon van mijn schoonzuster en zijn vrouw, want die doen heel voor mij. En dat maakt het mogelijk dat ik hier gewoon blijf wonen. Het is eigenlijk één grote familie hierzo. Er vallen mensen binnen om koffie te komen drinken, om een praatje te maken. Ik heb met iedereen contact, of het nou een dealer is of iemand die uit het ziekenhuis komt en die een slechte uitslag heeft gehad, die nog niet thuis is geweest en het mij als eerste komt vertellen. Gewoon hele goede relaties, heel gezellig, heel behulpzaam. En dat is wel heel fijn, dat je elkaar een beetje kunt vertrouwen. Wij hebben toch ook naast Turkse mensen gewoond, hebben wij daar trubbels mee gehad? Nooit, maar zij had d'r eigen aangepast aan hier en die stonden ook nog eens voor je klaar als je iets vroeg. Ik woon hier al heel lang en ik ben zelf Nederlands, mijn familie komt hier vandaan. Mijn opa en oma hebben hier altijd gewoond. Heel veel mensen kennen mij wel, maar heel erg in het begin werd je toch aangesproken van: "Buitenlander dit, buitenlander dat." En op het moment dat je dan je woordje klaar hebt, is dat gauw gelopen. En nu, na al die jaren, weten ze inmiddels wat ze aan mij hebben en hoor ik het zelden of nooit. In het begin was het natuurlijk allemaal Nederlanders wat hier woonde en over de jaren heen zijn er gewoon veel meer buitenlandse mensen in de straat gekomen en is het evenwicht wat beter, dus er zijn net zo veel buitenlandse als Nederlandse mensen hier. Iedereen heeft gewoon zoiets van, we wonen in dezelfde straat en daarom zijn we gewoon een klein gemeenschapje. Er wordt eigenlijk niet meer zo gekeken van jij hebt een hoofddoekje, jij bent een Turk, jij bent een Marokkaan en ik ben een Nederlander. Dat verschil is een beetje weggevallen. Je woont allemaal in deze straat, je bent allemaal inwoners van Tuinzigt en dat is wat prevaleert boven het Nederlander-zijn of het hoofddoekje dragen. Wij willen heel graag, zij willen heel graag. Ik voel me bij allebei de groepen ontzettend thuis, maar ik voel me niet bij alle bewoners geaccepteerd. Ik

accepteer het hoe het is, want ik weet dat sommige mensen heel kortzichtig zijn. Wat mij trekt aan Tuinzigt is dat het gewoon de weerspiegeling van de samenleving is. Je hebt de betrokkenheid met de mensen en de buurvrouw die je wijst op de lampen die aanstaan. Maar iets verderop, nou, daar woont nogal wat. Zijn veel ruziemakers bij. En overlast van buitenlandse mensen, Polen vooral. Het is hier heel veel ons kent ons, maar je weet niet wat voor mensen dat zijn, want ze praten geen Nederlands en ze zeggen geen hallo. Je kunt er niet naartoe stappen en zeggen: "Hoe is het?" Het zijn ook mensen die op zichzelf zitten. Voor mij is dat vreemd.

Sinds een paar jaar is het eigenlijk vrij rustig hier. Alle grote herrie is wel voorbij. Als je hier tussen past, want dat is wel zo, als je hier er je best voor doet om ertussen te passen, dan krijg je er ook veel voor terug. Af en toe wordt er ook wel eens onderscheid gemaakt, koophuizen, huurhuizen.

In het begin toen we hier kwamen, was de situatie wat onrustiger. Toen is de politie vaak genoeg hier geweest. Dan kwamen ze niet met één auto, dan namen ze gelijk een bus mee. Maar die tijd is gelukkig al weer heel lang voorbij, tot op een gegeven moment in één keer arrestatiebusjes en van alles 's avonds in de straat stond. Toen bleek dus achteraf dat ze een wapen hadden gevonden en geld en drugs. Daardoor voel ik me wel minder veilig. Daar aan de overkant staan ook geregeld huizen leeg en dan komen er mensen van buitenaf en dat sluit nooit niet echt aan. Dat is zo jammer. Maar het is denk ik in de loop van de tijd gekomen dat mensen meer allemaal op d'r eigen zijn. Mensen van buitenaf is altijd weer moeilijker, want het blijft gewoon eigenlijk een wijk apart natuurlijk. Ze zeggen: "Iedereen is welkom", absoluut, maar ik wil eigenlijk wel als het kan de wijk houden. Buurtpreventie kan er niet voor zorgen dat je wat meer betrokkenheid krijgt. Er moeten mensen rondlopen die aan te spreken zijn. Buurtpreventie is kijken als er oudere mensen wonen of er eens een keer iets gedaan moet worden. Het sociale gebeuren, niet het asociale gebeuren, niet het verhaal van: "Wij proberen al die junks en al die dealers weg te houden." Als iedereen sociaal met de wijk om zou gaan, zou de gemeente sociaal met de wijk omgaan, dan krijg je een hele sociale wijk. En nu wordt er asociaal mee omgegaan en dan krijg je gewoon een hele verandering. Die saamhorigheid is niet meer. De jeugd is minder begaan met de buurt, maar begaan met zijn huis. Vroeger als je een huis kocht, dan kocht je een huis in een wijk en daar ging je in wonen en je leefde met elkaar, en nu kopen ze een huis waar ze eigenlijk net iets te veel voor betalen en ze denken dat ze er de hele straat bij hebben gekocht. Buurtpreventie zou iets moeten zijn van dat je samen oplet in je buurt, maar er is ook wel sprake van situaties waarvan je denkt van, moeten wij daar iets aan doen? Overal wordt melding van gemaakt en je ziet dat er helemaal niks gedaan wordt. Er zijn heel veel dingen die ik zie, waar ik nooit over praat. Ik geef wel aan wat er aan de hand is, maar voor de verder rest blijf ik erbuiten, want ik woon en leef in de wijk, dus ik kan niet zeggen: "Ga daar eens kijken of ga daar eens kijken." Ik kan wel zeggen: "Let daar eens op of kijk daar eens naar", maar voor de verder rest blijf ik daarbuiten. Dat is niet mijn taak. Sowieso, waar haal ik het recht vandaan om dat te zeggen?

Tuinzigt had natuurlijk een hele slechte naam in Breda. Het werd niet voor niks Tuinzigt genoemd. Mijn ouders zeggen altijd: "Je hebt een prachtig huis, het moest alleen wielen hebben." Mensen zeggen altijd dat het heel asociaal is, maar dat vind ik wel meevallen. Het is wel een beetje volksbuurt. Over het algemeen ervaren wij het toch als een hele prettige omgeving en is het heel vervelend dat wij zo'n slechte naam hebben. Een derde van Tuinzigt woont op het moment in het Westerpark. Alhoewel ze het liever nalaten om te zeggen van: "Wij komen uit Tuinzigt." Maar met Tuinzigt is er niks mis. Zoals er in elke wijk rotte appels zitten, zitten ze in Tuinzigt, maar ook in het Westerpark en ook in Prinsenhage en bij de Haagsche Beemden.

Van onze oude vrienden woont er eigenlijk niemand meer in de wijk. In deze omgeving hebben wij geen familie meer. Ik heb minder contacten en de rest zijn allemaal nieuwe en die ken ik niet. Ik zie steeds meer mensen 's morgens weggaan, thuiskomen, 's morgens weggaan, thuiskomen, maar er zit niks tussen. En dat maakt de wijk ook heel anders. Mensen leven niet meer in de wijk en dat vind ik heel jammer. Ze gaan werken, ze komen thuis, de rolluiken gaan dicht, de computer gaat aan. En ik denk dat het toch van belang is om bij elkaar over de vloer te lopen. Ik denk dat we er allemaal een klein beetje aan moeten werken om dat toch terug te krijgen. De mensen hebben het veel te hoog in de bol gekregen. Ikke, ikke, ikke en de rest kan stikken. Je bent niet alleen op de wereld, er zijn meerdere mensen. Ik denk dat jong ook wel belang heeft in het contact met de ouderen. Want er gaat een bepaalde zorgzaamheid vaak van ouderen uit naar jongeren. Op het moment dat er iets aan de hand is, dan springt de buurt toch voor elkaar in de bres. En dan merk je dat je toch dat saamhorigheidsgevoel wel hebt. Dus als er iets gedaan moet worden of als er iets is met een van de burens of als er iemand overleden is, dan zijn er altijd mensen die het initiatief nemen om rond te gaan en geld op te halen of een boekje te bestellen.

Op straat

Dag en nacht kwam er volk ook over de vloer. Het was gezellig. Deur open, suiker halen bij de burens, melk halen, kolen, een muntje voor uw gas. Dat hebben wij van thuis allemaal meegekregen. Contact met de straat. Dat was bij ons vroeger ook, dan stonden de mensen 's avonds met mooi weer buiten. Naar buiten een praatje maken en we gingen bij de burens op het muurtje zitten en een ander schoof weer een beetje verder. Toen de rolschaatsbaan kwam ook, daar werden wat bankjes bij gezet, dan gingen de dames op de bankjes zitten met elkaar praten. en de mannen zaten bij elkaar op de vensterbank buiten. Als ik nu klaar ben met mijn huishouden en het zonnetje schijnt, dan ga ik nog steeds op de bank zitten. Al zit ik dan alleen, daar geef ik niks om, maar dan zit ik lekker buiten. Want achter heb je ook niks alleen, daar zit je toch maar tegen de muren aan te gapen. Ik kan met die mannen lachen, er wordt gekheid gemaakt. Over voetballen en over wielrennen. En SAB, Sint Anna Boys. Dat is ook geboren uit Tuinzigt. De kapucijnen, de broeders vroeger, hebben de voetbalvereniging opgericht. Mijn oudste zoon zit op voetbal, dus daar begin je ook mensen weer te kennen. NAC zit hier in de boombuurt, in de volksbuurt eigenlijk. In Tuinzigt zit dat echt wel in gebeiteld. En als je hier nu komt aangereden, zie je wel overal dat alles oranje is versierd, er staan tenten in de voortuin. Ja, mensen kennen deze straat natuurlijk heel erg van de voetbalfesten. Wat ik echt heel leuk vind, vooral in deze periode met het Oranje gebeuren, is dat voetbal ook verbreedert. Nou, ik denk er toch echt anders over. Je vindt overal in de voortuinen van die partytenten en een complete huiskamer. Ik vind dat dat verboden moet worden. Ik vind dat gewoon echt een schande voor de hele wijk. Dat vind ik gewoon niet kunnen. Iedereen heeft toch een mooie achtertuin? Het gesprek aangaan, dat doe je niet zomaar. Nu soms staan de buurjongens er wel eens en dan zeg ik: "Hé, rustig aan hè!" Dat kun je wel zeggen, maar als je iemand niet kent, je weet niet hoe die reageren. Dat vind ik zo erg voor die ouderen die daar wonen. Zeker is dat heel angstig en intimiderend. Op zich vind ik eigenlijk dat er wel het een en het ander staat voor de kinderen, maar je zit daar natuurlijk ook met die seniorenwoningen. Wat ik mis in de wijk is voor kleinere kinderen voldoende goede speelplaatsen. We hebben hier een bewaakte speelplaats, dat is eigenlijk niet veilig. Dat zit uit het zicht van de ouders. Meestal ga ik hierachter in de speeltuin een bakje koffie drinken, voor de sociale contacten, een beetje praten, daar hoor je ook eens wat er gebeurt in de buurt. Ik heb ook vernomen dat het honk dan dicht is voorlopig, dus voor de jeugd vind ik ook niet echt dat er veel te doen is. Ik hoor dan wel dat er op verschillende pleintjes overdag iets te beleven valt, maar dat is ook maar twee keer per week en voor de rest zou ik niet weten wat er verder nog georganiseerd wordt. In Westerpark heb je heel veel leuke speeltjes, echt in elke straat speelgoed en fantastisch. Als je dan bij ons in Tuinzigt kijkt, dan heb je echt heel weinig dingen. We hebben zelf met vier burens dat speelhuisje opgezet. Er was eerst een afvalberg hierachter in de brandgang en van oudsher zijn die brandgangen allemaal vies en smerig en rotzooi. Dat hebben wij helemaal afgegraven en rubber tegels gelegd, een speelhuisje gemaakt. Naast de Lunetten is een heel klein speeltuintje, met dat ronde plaatsje. Dat ligt naast een hondenuitlaatplaats, dus dan geeft wel een idee van hoe dat eruit ziet. We hebben hondenpoepoverlast. Als er mensen met de hond hier in de straat lopen en die laten hun hond schijten bij mij voor de deur of aan de andere kant van de straat, dan zeg ik daar wat van. Ik vind dat gewoon een fatsoensnorm en ik wil mensen daar wel op wijzen. Ja, woorden kunnen er dan vallen. Ik heb daar niet zo'n moeite mee. Sommige mensen laten het ook liggen. Je ziet ook van die hopen nou, daar doet mijn hond een maand over. Ruim even op. Want die blijven ik weet niet hoelang liggen voor dat eindelijk weg is. Een van die mannen hier gaat daar zaterdag 's morgens altijd rond en die maakt alles schoon, maar daar valt niet tegen schoon te maken.

Parkeren is hier een drama. We hebben een ontzettend mooi grasveld tussen Westerpark en Tuinzigt, tegenover Markenhage, waar helemaal niks mee gedaan wordt. Doe die grasveld doormidden. De voorkant kan dan goed gebruikt worden als parkeergelegenheid en aan de achterkant gewoon die grasveld laten. De kinderen gaan fietsend naar school en dit hier is een doorgaande straat, dus het is altijd wel druk. Het is af en toe dat ze in de straat gewoon als gekken rijden. Dat ze gewoon vaak genoeg toch gaan doorrijden als mijn dochter net staat te wachten bij het zebrapad. En vooral die jongere lui, die dus echt flink door sjezen. Het is niet echt een rotonde maar het is ook niet echt geen rotonde. Het is eigenlijk niks. Dat vind ik echt een gevaarlijk punt hier in de wijk. Iets van flitspalen hier in de straat zou helemaal niet zo verkeerd zijn. Dat zijn allemaal mensen van buiten de buurt die daar op het plein komen rondhangen. Ik denk dat zestig tot zeventig procent helemaal niet uit de wijk komt. Je hebt toch wel de overlast hier met drugs in deze kant. Spuiten in je voortuin. Mensen die uit de stad komen en die eventjes over je tuintje gaan hangen om over te geven. Er gebeurt hier genoeg, hoor. Kleine criminaliteit, auto-inbraken, fietsdiefstallen. Of drugs dealen of net wat. Het vervelende is dat de schuttingen zo gemaakt zijn dat ze heel prima als trap te gebruiken zijn. Niemand ziet dat er over de schutting geklommen wordt, dus voor je het weet, heb je iemand aan de achterdeur staan. We hebben de poorten aan de buitenkant zo veel mogelijk dicht gemaakt, dus planken tussen gezet dat ze die niet

als trap kunnen gebruiken. En dan inderdaad gewoon dat stuk afgeschermd. Je hoeft het niet op te zoeken natuurlijk. In de zomer is het natuurlijk heerlijk om op een grote, uitgestrekte parkeerplaats op je gemak te zitten en gezellig een muziekje te draaien. Ja, dat is gewoon heel gezellig, dat snap ik best, maar ruim wel je rommel op. Er lopen ook kleine kinderen hier in de buurt. Die trekken geen slippers aan, nee, rats, die pakken hun fiets en die springen naar buiten. Je moet niet alle schorriemorrie in dezelfde wijk gaan zetten, want dan krijg je zelf problemen. We creëren alleen maar een asociale wijk. Een wijk moet gewoon leefbaar worden, terwijl de gemeente daar op een heel andere manier mee omgaat dan dat de bevolking daarmee omgaat. Dan kan het probleem zich wel gaan verplaatsen, maar dan hebben wij er geen last meer van. En dat is ook niet mijn pakkie an. Mijn pakkie an is voor mijn eigen toko. Wat ik merk is dat ik 's avonds in principe niet meer alleen over straat durf en dat durfde ik vroeger wel. Vroeger durfde ik zelfs door de poorten te lopen en dat durf ik nu niet meer. Ik heb niet voor niks rolluiken ook. Een buurman gaat nu alle avonden even op de straat kijken. Of er iets is. Ja, sociale controle. Kijken of de deuren dicht zijn. Terwijl de leuke dingen als je zo'n beetje een gemiddelde dag hier in Tuinzigt pakt de praatjes met iedereen zijn. Ik vind dat de speeltuin beter benut zou kunnen worden, dat er ook meer georganiseerd zou kunnen worden. Ik denk ook dat je dan de nieuwe mensen, die er nu komen met de jongere kinderen, misschien eens een keertje aan zou moeten spreken van: "Lijkt het u leuk om hier eens iets te organiseren?" Waarom is hier niet net als in het Valkenberg op een mooie zomerse dag een straatbrunch of een straatfeest? Hoe meer je daar leuke dingen tegenover zet, hoe kleiner de kans wordt dat mensen die vervelende dingen willen, dat ook hier gaan doen. De wijk gaat vooruit. De mensen die er komen wonen, hebben over het algemeen wat meer te besteden en zijn ook wat bewuster van hun omgeving. Die willen ook wat meer aanpakken en dus ook zorgen dat het wat netter wordt voor hun kinderen of voor de straat of net wat. Alleen is het tempo niet echt wenselijk. Het duurt te lang, echt lang.

Grootbrengen

Ik liet me niet koeioneren. Er waren ook rotjongens, die haalden ook gekkigheid uit, maar dat was andere gekheid. De kinderen hadden gezag voor de leermeester of voor de mevrouw die voor de klas stond. Als ik thuis zei: "Ik heb straf gehad", dan had ik er al een paar, want dan zou ik het er wel naar gemaakt hebben, zeiden ze dan. En nu hebben ze een mond van hier tot ginder tegen de leerkrachten. Tegenwoordig gaan de ouders mee naar school als er iets gebeurd is en dan moet de leerkracht uitkijken. Het lontje wordt steeds korter. Maar niet alleen bij de ouders, ook bij de kinderen. Kinderen kopiëren. Heel veel grote mensen geven juist het verkeerde voorbeeld. Vroeger kon je nog eens een kind op de vingers tikken, maar dat moet je nu niet meer doen. Of je hebt een gat in je kop of ze gaan pappa en mamma halen. Ik weet niet wat er gaande is, maar ik voel wel wat teleurstelling en verdriet en ik weet niet goed welke kant het op moet. Ik denk dat dat het beste is, gewoon onszelf in ieder geval zo houden zoals het moet. Bij ons was er altijd iemand thuis en dan was het om negen uur binnen en geen minuut later. Ouders zijn niet streng genoeg of ze zijn met zichzelf bezig. Ik wil mijn kinderen opvoeden in een multiculturele samenleving en ik wil ze laten zien, dit is de samenleving en zo zal je het krijgen ook. Je zult mensen tegenkomen die jou wel mogen, mensen die jou niet mogen. De ene mag jou niet omdat jij vrouw bent of omdat jij man bent, de ander omdat jij Marokkaans bent, of Islamitisch bent, en een ander mag je gewoon niet omdat je, weet ik veel, hoger of lager opgeleid bent dan hem. Maar dat is gewoon het leven en zo zul je ermee moeten leven. Klaar. Ik kon niet goed leren. Ik heb er met m'n pet naar gegooid, zeg ik eerlijk, want ik had er geen zin in. Ik dacht toen nou, laat mij maar lekker gaan werken. Ik kreeg er spijt van dat ik niet door heb geleerd. Wat wij heel graag zouden willen in Tuinzigt is iets als een bibliotheek, iets als een vraagpunt voor de kinderen. Kinderen in Tuinzigt hebben vaak het al moeilijk. Ik heb zelf in mijn eigen omgeving meegemaakt dat mensen gewoon niet naar school gingen, omdat ze een pritt-stift niet bij zich hadden, omdat de ouders die gewoon niet konden betalen, daardoor te veel school misten, daardoor echt gewoon van school af zijn gegaan. Gewoon een steunpunt voor de kinderen. Waar ze hun ei kwijt kunnen en geholpen kunnen worden. Vooral op school zeggen ze ook heel vaak tegen de kinderen: "Lees meer." Maar helaas zijn weinig ouders gemotiveerd om met hun kinderen naar de bibliotheek fietsen. En ze zouden wel komen als het dichterbij zou zitten. Een printapparaat en een paar mensen die iets meer van huiswerk weten. Ik denk dat je wel op een goeie manier met die ouders om kunt gaan en die mensen er wel bij kunt betrekken, maar dat wil dan zeggen dat je daar actief mee bezig moet zijn. Voorheen hadden wij hier het honk. Wij waren daar kind aan huis. Nou, we willen iets organiseren, kan dat vanuit hier gebeuren? Met de meidenclub sowieso, wij gingen dan zitten en we maakten een planning en van daaruit gingen wij kijken van nou, wat hebben we daarvoor nodig, waar kunnen we terecht voor financiën of producten? Toen waren alle buurthuizen gewoon open, nu zijn er al heel veel dicht. Ze zitten met bezuinigingen, voor zaalhuur moet je betalen. En ik heb het echt in die tijd dat het honk gesloten is, met die jongere gasten achteruit zien gaan. Die jongerenwerker was echt,

zo! Ze konden daar ook wel hun ei kwijt. Er zijn toch bepaalde dingen die je niet tegen je ouders vertelt. Lekker een potje biljarten en vooral ook, een dagje weg. Je moet kinderen niet alleen maar vermaken, je moet ze stimuleren. Van alleen maar de deuren open zetten van het honk wordt niemand vrolijker, want dan gaan ze zich maar liggen te vervelen. Nu komen ze terug van school en zitten ze achter de computer of achter de tv. Buitenspelende kinderen zie je niet. Dus er moet wat van de jeugd naar buiten. Je moet daar ook wel mensen voor hebben, die ook een beetje opgeleid kunnen worden. Want je moet ook niet te opvliegend zijn, want je mag natuurlijk kinderen ook niet aanraken. Dat is net het spul van twaalf, dertien tot oplopend dat problemen geeft op straat, en die kleintjes zien het weer van die groteren en dan wordt het alleen maar erger natuurlijk. Want die nemen dat mee over. Dat vind ik zo jammer. En daar zou eigenlijk best meer toezicht op moeten komen. Als zo'n honk dicht is, dan spreken ze misschien op straat een keer af, maar ik denk dat dat dan heel anders gaat als dat er een stukje begeleiding is van een jongerenwerker of een stagiaire. Dat dat dan meer gestuurd wordt, als dat ze zomaar op een veldje of op straat staan. Nu het honk dicht is, doen we een beetje rondwandelen, zitten, muziek luisteren en zo. Meestal zitten we in Westerpark, maar dat is niet leuk om te zitten, want we willen ook gewoon in onze eigen buurt zitten. Maar als het daar regent, dan zouden we ook gewoon graag iets overdeks hebben waar we kunnen zitten, want anders krijgen we een boete als we ergens zitten. De jongeren worden luidruchtiger en de anderen kunnen wat dat betreft eigenlijk toch niet heel veel hebben van die anderen. Ik ben een beetje tegen het echt hangjongeren, dus echt met het vuil achterlaten of vernielingen. Tot laat herrie maken en muziek draaien of rotzooi maken op de grond. Ik heb echt zoiets van, ga je naar buiten, gedraag je eigen. En zorg vooral niet voor overlast of vernielingen. Of als je erop aangesproken wordt, dat je het gewoon netjes doet. Ik denk dat je eigenlijk die afspraak moet gaan maken, dat ze het zelf opruimen. Eigenlijk hebben ze gewoon een plek nodig waar ze nergens last van hebben en niemand last heeft. Maar ja, dat heb je bijna nergens.

Werk & onderneming

Mijn broers vonden werk hier bij de Kwatta en daardoor kregen ze een huis, want dat was zo vroeger. Als je ging werken, kreeg je een huisje van de fabriek. Maar school? Mijn moeder kon dat niet betalen, zes kinderen en dan alleen groot moeten brengen. Mijn broers en mijn zus waren al aan het werk en toen wilde ik ook. Van alles gedaan, als ik maar inkomen kreeg. Ik heb daar heel graag gewerkt, maar toen ik trouwde moest ik weg. Vroeger mocht je niet meer werken als je trouwde. Dan moest je thuis zitten. Ja, vroeger heel hard gewerkt. Moest wel. Een vrouw en twee kinderen grootgebracht. De mensen leven nu voor zichzelf. Ze moeten allebei werken, om of het koopdijntje of het huurpandje te betalen. Die gaan 's morgens weg en komen 's avonds thuis en hebben eigenlijk niks met de buurt. Ze winkelen buiten de omgeving. Op de terugweg van hun werk gaan zij de boodschappen doen en ze komen thuis en ze doen de deur open en ze doen de deur dicht en dat is hun leven. Minder betrokkenheid met de buurt. En je merkt ook gewoon dat als je fulltime werkt, kom je weinig mensen tegen. In de avond als ik thuiskom, dan heb ik niet zo'n behoefte om bij mijn burens binnen te gaan en te kijken hoe en wat. Ik heb niet heel veel contacten. En met activiteiten die hier in de buurt worden georganiseerd doe ik als het overdags is niet mee, want dan ben ik normaal gesproken op mijn werk. Ik ben 25 uur minder gaan werken sinds ik ben bevallen. Ik dacht, ik ben moeder, ik moet er zijn voor mijn kind. Daar kies ik zelf voor dat ik dan dat geld mis. Maar ik ga niet met mijn handen open staan. Zij trekken geld zonder wat te doen, laat hen maar alles doen. Ik ken iemand, die doet helemaal niks. Iedereen moet toch werken? Laat hen dan vrijwilligerswerk doen. Makkelijk gezegd, maar als mensen al zo lang thuis zijn, dan krijg je ze zomaar niet aan het werk. Je hebt een aantal mensen, die eigenlijk nooit werken. En je hebt een tachtig procent dat wel allemaal leeft en doet. De groep mensen die altijd gewoon de kost hebben verdiend en dan eigenlijk in die armoede komen, daar merk je niks aan. Die proberen toch op de een of andere manier door te leven. Ze kopen wat minder, maar ze leven wel door. Mensen die eigenlijk best wel altijd geleefd hebben van, we hebben overal van geprofiteerd, die mensen, daar merk je het gewoon aan. Die zeggen: "Oh, we hebben het zo slecht." Toen sommige mensen meer gingen verdienen, kwam er ongelijkheid. Die heeft dat, waarom kan ik dat niet hebben? En die heeft knaken en dat moet ik ook hebben. Zo gaat dat bij ons nou ook. Afgunst, heel veel. Ja, en ik heb daar niks mee. Als het jou goed gaat, gaat het mij ook goed. Ouwe Moeke Mols kwam hier vroeger zelf nog met haar dochter. Dat was allemaal zo primitief. Eerst kwam moeke met haar bontjas en dan kwam Mieke, want die moest die jas ook weer aan. Als ik van de hoek pak, van moeke Mos tot achter in de straat, waren er hier de eerste tien jaar kleine bedrijfjes, er zaten hier zeker toch wel een 25 winkels in één straat. Er moet hier leven terugkomen in de dingen. Jongelui vinden die markt heel leuk, want dat is ook een deel eigenlijk van de cultuur die hier in de hoek zit. Maar uit gemakzucht en de manier waarop ze leven, worden die markten steeds schaarser bezocht, omdat ze één keer in de week naar die supermarkt gaan, alles in de auto dumpen en verder niet meer buiten komen. Die kleine

buurtwinkeltjes ook, iedereen liep wel even naar de hoek. Oude mensen, de sociale contacten, de aandacht die ze kregen, is daardoor allemaal verdwenen. Bij mij aan de overkant zijn winkelpanden leeg, daar merk je gewoon aan dat mensen heel anders met die wijk omgaan nu. Buurtbewoners moeten wel een aantal mensen hebben waar ze van op aan kunnen, waar ze het verhaal kwijt kunnen. Ik denk dat ik naast mijn zaak mijzelf wel aan kan meten dat ik in het totale wijkgebeuren een maatschappelijk werker ben. Op een gegeven moment merk je ook dat ze op andere plaatsen of onder elkaar dan nergens geen oor kunnen vinden. Ik ben een soort luisterend oor. Mensen komen om boodschappen te halen, maar komen ook op een andere manier op straat. Die komen even een praatje maken, die willen toch hun verhaal kwijt. Ik wil dit op deze manier blijven doen, als dat niet meer kan dan stop ik. We gaan nu naar het tijdperk toe, dat de kans bestaat dat het niet meer kan. Straatroof. De straathandel komt nu terug, ze doen het gewoon als je voorbij komt vanuit auto's bij de kerk. Het zou wel fijn zijn als Tuinzigt ook een beetje positiever in het nieuws komt dan wat de laatste jaren het grote beeld is, dat hier alleen maar hasjdealers en wietkwekers wonen en dat alle rottigheid uit Tuinzigt moet komen. We hebben veel meer in Tuinzigt. De invulling van het klooster is heel belangrijk voor het plein. Ik denk dat het voor zowel Haagpoort als Tuinzigt heel belangrijk is, dat dat gebouw vol blijft. Want anders krijg je leegstand. Dat trekt heel veel ander soort van mensen aan en dan denk ik dat de problemen steeds groter worden. Ik denk dat de gemeente eens uit de pijp moet komen omtrent dat gebouw, wat daarmee moet gaan gebeuren. Op het moment dat je een positieve uitstraling krijgt van dat gebouw en een positieve uitstraling krijgt van het plein en van de omgeving, dan krijg je ook een positieve uitstraling naar de winkels toe. Dan krijg je veel gemakkelijker dat er bepaalde winkels komen. Net als hier met de markt, die marktmensen zeiden op een gegeven moment tegen mij: "Die markt zakt weg." Ik zeg: "Dat ligt aan jullie zelf. Je moet er zelf energie in steken. Probeer zo'n orgelman weer te pakken te krijgen, probeer hierachter bij de friettent aansluiting te krijgen." Er zijn zoveel jonge mensen die gezond willen leven, gezonde voeding willen kopen. Op de Veemarktstraat is een biologische markt. Die mensen zouden graag een tweede plaats willen in Breda. Dat kan hier toch mooi achter de kerk? Met die zaterdagmarkt in combinatie? 's Zaterdags kwamen de mensen met hele drommen voorbij, hele gezinnen. Dat waren beelden! Het totaalplaatje van sfeer eromheen, druk, druk, druk. Je zou een ander aanbod op de markt moeten organiseren. Dat is hetzelfde wat nu in de kerk gebeurt. Al die gebouwen, daar is activiteit met kunstenaars en woningen. Dat is gewoon schitterend natuurlijk, dat blijft activiteit.

Samenwerken met instanties

Ik meld dingen die hier op straat uit de hand lopen, dus als er ruzies zijn of als er een ruit ingegooid wordt. Als je mensen zich raar ziet gedragen in en om woningen hier, op het moment dat je op rare plekken vuil vindt. Het meldpunt bellen heb ik jarenlang gedaan en dan belde je de eerste keer en dan kreeg je mevrouw Pietersen aan de lijn en de andere keer kreeg je meneer Janssen aan de lijn en die zegt dan: "Oh, ik kan niks terugvinden in de computer, hoor. Hoe lang is dat geleden? Ja, nee, dat zie ik helemaal niet." En dan denk ik van ja jongens, kom op zeg! Ik hoef daar niet meer naar te bellen, want ik heb daar gewoon geen zin in.

Bewoners worden ook wel altijd uitgenodigd, ja, bij de plannen. Ik ben je daar niet naartoe geweest, maakt mij toch niet uit wat ze gaan doen. Wij zijn meerdere malen betrokken bij het ontwerp van de straat, maar dat is heel moeilijk, want dan krijg je weer te maken met dat er op zo'n avond heel weinig mensen komen en de mensen die er zijn, verschillen ook nog allemaal van mening. Dan laten ze je daar wel komen om een bepaalde inspraak te hebben en zo, maar dat is meestal van tevoren al bepaald. Er is toentertijd van alles opgeschreven van wat we hebben gezegd. We zouden na die avond nog iets horen, maar we hebben daar verder nooit meer iets van gehoord. Helaas. En ik heb zelf heel veel mailcontact, telefonisch contact en ik ben denk ik al een jaar of drie, vier bezig met subsidie bij de gemeente. Tot twee keer toe is dat afgewezen. Mijn plan dat ik nou aan jou zeg, heb ik dus nu al een jaar of drie aan meerdere instanties gezegd, die dan kwamen met hun vragenlijsten en enquêtes en rondvragen en "Wat willen jullie voor Tuinzigt?" en "Wat zien jullie voor Tuinzigt?" Er is nooit iets opgepakt, waarvan ik zeg: "Dat is nou leuk, wat ik zie gebeuren in de wijk." Nee, helaas niet. Het is eigenlijk alleen maar echt achteruit gegaan. Ik heb jaren mee in die ontwikkeling gezeten van het dr. Ingen Houszplein, maar ik merk gewoon van, je kunt daar heel veel energie insteken maar je wordt er niet in geholpen. De gemeente is daar niet fair in. Ja, wat ik al zeg, ik loop al jaren met goede suggesties en ideeën, maar helaas. Ik heb wel het idee dat wat er leeft, wat er zou moeten, in ieder geval wel gehoord wordt, maar dat er door de politiek financieel andere besluiten worden genomen. En dat men dingen aanhoort en dan zegt: "We gaan er wat aan doen", terwijl ze er niks aan gaan doen. Het is een politiek spelletje, zo lang als wij het volk maar zoet houden, dan is het allemaal normaal. Maar oh wee als puntje bij paaltje komt, dan vallen zij weg. Ik ben gestopt om contacten met de gemeente te leggen. Die politieke partijen die allemaal knokken voor hun eigen hachje, heel het

ambtelijke gebeuren. Betrokkenheid van de buurtbewoners is het allerbelangrijkste. Dus je mond open durven doen en problemen aan durven halen.

Faciliteiten & activiteiten

Vroeger gingen ze met Sinterklaas met een handkar en een bakfiets langs de deur. Ja, dan hadden ze tien adressen gehad en dan moest Sinterklaas naar huis, dan had hij overal een paar borreltjes gehad en dan moest je hem op de bakfiets gooien. Uiteindelijk is dat groter en groter geworden, want we hebben nu de laatste jaren een paardengroep met twaalf zwarte paarden erbij rijden. Zaterdag gaan we dan collecteren, netjes op vergunning van de gemeente. Vroeger kwamen ze een keer aan de deur van de Sociale Dienst. Dat was zo'n serieuze man! Oh, hij wilde de hele middag niks drinken en hij zat maar: dubbeltje, stuivertje, cent. Een heleboel wijken zijn ermee gestopt, omdat het gewoon financieel niet meer te halen is. En bij ons gaat iemand een keer per jaar voor een sponsoring voor Sinterklaas rond. We krijgen het gelijk mee, omdat dat is opgebouwd met een praatje. Ik zou het ook wel leuk vinden als er echt iets wordt georganiseerd voor kleine kinderen. Ik wil gerust meehelpen, maar dan ook iets voor kleine kinderen, want anders ga ik iets organiseren voor een ander kind, terwijl mijn kind nergens mee mag doen. Ik deed actief mee aan een project van Surplus voor kinderen onder de vier jaar, om ze gewoon klaar te stomen voor de peuterspeelzaal. Dat vond ik hartstikke leuk en goed voor de ontwikkeling en je komt ook de mensen tegen die in de wijk wonen, zwart, blank, bruin, iedereen kwam daar en het was ook gewoon hartstikke gezellig. En je leert elkaar kennen, je kan een beetje begrijpen. Helaas is dat afgeschaft afgelopen februari. Missen we enorm. Ik ben zelf dus begonnen met die groep van vrouwen die bij elkaar komen. En nou hebben we geprobeerd om zelf, gewoon uit zelfinitiatief, de spelothek open te doen op donderdagmiddag. Maar we hebben wel die zaal nodig. Om daar zelf 45 euro per keer aan huur te gaan betalen uit mijn eigen zak, dat doe ik niet. Die woensdagmiddaginstuif was het altijd echt heel druk, topdrukte. Waren genoeg vrijwilligers. Zelfs die woensdagmiddaginstuif, die er al een jaar of 25, 26 was, is afgeschaft. Dat is echt heel jammer, dat het zo abrupt eigenlijk van steeds meer naar steeds minder is geworden.

Elk jaar organiseren we ook de straatspeeldag. Dan vragen we aandacht voor de kinderen, dat ze op straat moeten kunnen spelen. De wethouder is de straatspeeldag komen openen. Die schrok dat er zoveel kinderen waren en dat er zoveel in de wijk te doen was, dat ze zich toch ging beraden om bepaalde activiteiten volgend jaar weer via Hart voor de Buurt of een andere pot te ondersteunen. Het wordt zo onder elkaar allemaal geregeld dan. En daar doen ze wel aan meehelpen. Was hartstikke leuk. Dat loopt goed, omdat het team van die straatspeeldag er ook heel veel voor doet. Ik ben er ook met mijn kinderen naartoe geweest. Jazeker! Tuurlijk, als er iets in Tuinzigt is, moet je met twee handen aangrijpen. En die kindercomité doet ook voor die kinderen kerstmandjes en Pasen, Sinterklaas mogen ze allemaal mee. Dat doen ze allemaal wel heel goed in deze buurt, hoor. Je kan het niet opnoemen, of we doen het. Vooral maandelijks onze jeugddisco, van vier tot twaalf jaar. Dan hebben we elke keer ongeveer honderd kinderen zitten. Wij willen eigenlijk jongere mensen in de wijk hebben die met die kinderactiviteiten mee gaan draaien, of een functie overnemen. Helemaal niemand meldt zichzelf, want ze denken joh, het komt toch allemaal elke keer weer goed. Totdat het natuurlijk niet meer goed komt. Nou gaan ze zo'n honk dicht gooien. Er zijn toch altijd zo'n dertig jongens die nu op straat lopen, die normaal toch regelmatig dat honk altijd 's avonds bezochten. En wat niet op straat loopt, haalt ook geen kattenkwad uit. De gemeente denkt gewoon, geen geld, stik maar de moord met die braken. Maar investeer alsjeblieft in die jeugd van Tuinzigt. Ouderen komt allemaal wel, maar als je een goede basis, een goede fundering voor de jongeren hebt, dan trek je de wijk ook uit het slop. Het buurthuis moet op zichzelf kunnen gaan draaien. Dat is niet haalbaar, dus het is denk ik een kwestie van tijd voordat dat het uit elkaar valt als ze geen subsidie gaan krijgen. Het is belangrijk dat het buurthuis in stand blijft. Dit is een belangrijke voorziening voor de wijk. Er gebeurden hier leuke dingen en dat is eigenlijk een beetje over.

Voor onze leeftijd, dat gaat puur over de ouderen, ik zou niet weten waar we hier in Tuinzigt terecht kunnen. Niet in de Westerwiek. Dat is alleen voor de bewoners. Ik ga wel eens naar de Meidoorn voor vergaderingen, maar voor de verder rest niet. Er zitten er 's middags die goed zitten te drinken en op een gegeven moment heb ik gezegd: "Ik stop ermee." Ik kom niet zuipen, om platweg te zeggen. Ik zit daar met m'n kopje koffie. Dan voel ik natuurlijk, dan hoor ik hier niet thuis. In het begin deed het wel eventjes zeer hoor. Dan denk ik bij m'n eigen, potverdorie, waar moet ik nou naartoe? Wat ga ik doen hè? Ik heb toch ook jeu-de-boule ballen en een biljartkeu en wat nog meer. Hier in Tuinzigt zijn er een heleboel die thuiszitten en niet graag in een café komen. Wij organiseren zelf allerlei activiteiten. We hebben een grote feestcommissie. Wij leggen iedere drie maanden drie euro uit, dus daar doen we de dingen van betalen. We hebben hier een bibliotheek. De eerste maandag van de maand is altijd de bibliotheek open en dan staat er een tafel met koffie en allerlei koekjes. Dan komen de mensen om gezellig te buurten. Het is vooral bij Westerwiek en De Zonnebloem te doen, en

anders kom ik nergens. De derde woensdag hebben ze altijd bingo, dat zitten bij die mensen in hun hoofd: "Dan moet ik naar de bingo. Niet naar de kapper, niet naar de voetpedicure, maar dan moet ik naar de bingo." En eigenlijk mogen ze pas om half twee de zaal in, maar om één uur zitten ze er al. In de Meidoorn ook, deden we bingo met de mensen, we deden een reisje met de mensen. Met kerstmis deden wij een middag organiseren, dat kostte de mensen helemaal niks. Ze kregen een kerstpakket mee naar huis, tenminste een bon van zoveel dat ze in de winkel konden gaan kopen. Ze kregen eten 's middags, ze kregen drinken. Zulke dingen zou ik graag doen voor de mensen en vooral de mensen die het toch al moeilijk hebben. Maar door het geld dat je niet meer krijgt, zijn we weer gestopt. Ik denk dat het de mensen toch wel contactarm maakt dat dat allemaal weg is. Er wordt verwacht dat mensen dingen organiseren hier in de wijk, maar je ziet dat maar een paar mensen dat willen doen. En de mensen die willen komen naar dat soort feesten en zulke evenementen, loopt terug. En ik denk dat de mensen die het altijd gedaan hebben, eigenlijk de zakken vol hebben van "Nee, dit gaat niet", "Dat gaat niet", "Zus gaat niet." Denk ik. Ik denk dat we op zo'n punt zijn, dat dat eigenlijk een beetje speelt. Van ja, we hebben het altijd gedaan, maar we zijn het zat om het altijd te regelen.

Ik denk voor mijzelf dat het hier vertelde verhaal een heel leuk effect zou hebben. En ik denk dat er enorm grote animo voor zou zijn. Dat is iets wat ik wel voorop zou stellen, dat je een mogelijkheid zouden kunnen creëren om op een doordeweekse avond of zo, mensen uit te nodigen. Jonge mensen, die de buurt eigenlijk helemaal weer tof mee willen gaan maken en zichzelf er ook voor in willen gaan zetten en ook met ideeën aan komen. Ik denk dat het ook heel van belang is om vooral mensen erbij te gaan betrekken, die er nog niet zolang wonen maar de wijk wel zien zitten. En dat die ook de kans moeten krijgen om de schouders er mee onder te zetten en om dingen en ideeën naar voren te brengen. En ik denk, als je dan in heel de wijk uitnodigingen gaat doen, bij iedereen een folder in de bus, zodat daar eigenlijk alle ideeën naar voren gebracht kunnen worden, je eens een gespreksavond met alle geïnteresseerden bij elkaar zou hebben. Ik denk dat dat wel een goed idee zou zijn, want dan krijg je ook de ideeën en motivaties van jonge mensen. Die kun je toch niet uitsluiten, want het moet hun wijk gaan worden. Als ik dit niet doe, dan doet een ander het ook niet. Daar hoeft maar een zo'n gek te zijn om z'n nek uit te steken en ja, ik ben zo'n gek.

Bijlage 4: Gezamenlijk verteld verhaal Haagpoort

Huis & tuin

Waar die huizen tegenover het wijkhuis staan, was allemaal weiland. Daar hebben mensen een tijdje gestaan met een paar woonwagens. Toen waren die huisjes in de Tien Geboden er nog allemaal. We kregen eerst nog twee huizen, we kregen Pietje de Rooij, we kregen weer een winkeltje, daarna weer een huis ertussen, Annie de Rooij, dat was een viszaak. De andere kant van de hoek was een café, daar konden we houtjes halen, kaarten kopen. Ja, dat was geweldig. Ik zeg altijd: "Wij hebben maar een poppenhuis, maar wel een gezellig huis." Toen ze hier aan het bouwen waren, liep ik hier rond en dacht och, ga alsjeblieft bouwen! Ik zat met mijn man en twee kinderen op een kamer bij mijn vader en moeder in. Mijn opa heeft deze huizen nog meegebouwd, die zei altijd: "Die zijn steen voor steen opgebouwd." Dat zijn gewoon sterke huizen. De eerste keer had ik een heel mooi huis, met allemaal wit hout. Toen ik verhuisde en hier kwam wonen, waren de tegeltjes allemaal kapot. We hebben wat moeten investeren in de woning, maar het ziet er wel echt netjes uit. Mijn eigen huis zal ik nooit verwaarlozen. Ik woon erin, ik moet het onderhouden. En als er gebreken zijn, trek ik gewoon aan de bel. Ik heb zelf betaald voor wat ik wil. Het is mooi opgeknapt bij ons. Als iets technisch in orde is, dan is dat gewoon prima. Maar wat doet de gemeente dan? Dan gaat dat huis honderd euro omhoog. Ja, dat is zo'n rare regeling. We hebben alles wat we moeten hebben, bij ons is alles aangepast. De huizen zijn mooi en ik vind de wijk leuk, dus zolang de verwarmingsketel het doet, hoef ik niets te vragen. Hoewel, de Vestingstraat en de Vestkant is natuurlijk ook allemaal aan het veranderen. Gaat het wel plat, gaat het niet plat, in welk tijdsbestek gaat het plat? Ik woon hier al zo lang, voor mij hoeven die huizen niet weg. Nee, die moeten mijn kist hier uitdragen. Wat moet er nog meer gedaan worden dan? En dan komt er ook weer huur bij natuurlijk, maar ja, ik geef liever honderd euro meer huur dan dat ik naar een ander huis moet. We hadden eerst het plan om te verhuizen, maar hebben nu besloten van, we blijven zitten en we verbouwen, want het is qua wijk helemaal niet slecht. De ligging is fantastisch. Die Jumbo hier, de markt. De huisarts zit in dat nieuwe complex. Je loopt lekker over de Nieuwe Haagdijk waar je winkeltjes hebt, je loopt de Haagweg op en je zit zo in de stad. De bussen zitten dichtbij, dat is gewoon ideaal. Om eerlijk te zeggen, ik loop heel weinig in de wijk. Het trekt mij niet meer. Het was een heel grote eenheid vroeger en dat is nu niet meer. Net als nu, zijn we met poorten bezig. Je krijgt het gewoon niet rond. Je zit daar met huiseigenaren, dus je kan het daar niet afsluiten. Wij kregen zoveel van Singelveste en de rest moesten we maar zien bij elkaar te scharrelen. Daar komt dus niks van terecht. Je stoot overall met je neus tegen de muur, want dan zeggen die eigenaren: "Ik loop daar toch niet achterom, dus van mij hoeft het niet." Ze moesten zelf een percentage bijleggen. "Nou, dat doen we dus niet." En dan hebben ze allemaal auto's, maar als zij hier vier auto's neerzetten, kunnen die andere mensen hun auto niet meer kwijt. Ze zetten ze gewoon bij ons allemaal weg. Ze houden geen rekening met een ander. Ik heb geen problemen met mensen en ik ben niet haatdragend. Het enige wat ik wel vind, en dat zeg ik er gratis bij, het is hier af en toe een racebaan. Ze rijden niet met tachtig, maar met honderd. Komen de kinderen hier die poort uit, dan rijdt meneer ze omver. Maar ik zeg al, de buurt op zich vind ik best positief. Je houdt dat zelf een beetje in de gaten en speelt dat door aan de opzichters. Het gebeurt wel eens dat je op het clubhuis komt en degene die daarover gaat, ziet. Zeg ik: "Heb jij gezien daar in dat hoekje, hoe dat eruit ziet?" Hij zegt: "Oh, wacht even, dingetje komt zo, van buitenruimte." De week erop: "Ga jij eens kijken daar in die hoek." Was het helemaal opgeruimd. Die mannen hebben wel gescholden dat het zo'n puinhoop was, maar daar moest echt wat aan gebeuren en dat hebben ze meteen opgepakt. Maar ja, je weet hoe de gemeente is. We hadden hier zo'n mooi tuintje met allemaal leuke boompjes. Een van onze burens had er zelf plantjes en struiken in gezet en dat hebben ze van de gemeente allemaal gesnoeid. Dus je hebt nu enkel de boompjes nog, verder is het een kale vlakte. Die man hield het allemaal zelf bij. Hij wel, maar verder moeten mensen hun voortuinen hier beter onderhouden. Sommigen doen het netjes, want ik mag niet jokken voor de buurman. Het is wel veel werk voor ons, maar een beetje vrolijkheid mag er wel bij. En iedereen moet het zelf ook schoonhouden, hè? Wij ook, wij vegen elke dag. Eigenlijk zou het fijn zijn als eens in de maand of zo alle buurtbewoners met elkaar de straat onkruidvrij maken. Dat zie je in andere wijken ook. Dan woon je met elkaar in een schone straat. Wij hebben het wel eens geopperd en dan zeggen ze: "Ja luister eens, ik wil mijn tuin wel doen, maar de rest is van de gemeente en daar doe ik niks aan." Einde verhaal. Er zijn er die dat wel doen. We hebben een buurman die alle perkjes bijhoudt van de gemeente. Die ruimt het vuil op, is de hele dag bezig. Iemand gaat altijd de deuren langs voor een kleine bijdrage voor hem. Dan wordt er een kaartje gekocht, dat iedereen de naam erop kan zetten. En ik zelf, als ik op dat pleintje zie dat er te veel onkruid staat, dan haal ik het gewoon weg. Dan verklaren ze me voor gek en dan denk ik, stik maar, daar heb ik maling aan. Ik ga het opruimen en als iedereen dat zou doen, zouden we echt een veel schonere wijk krijgen. Het hoeft niet spik en span te zijn, maar zet geen vuil op straat en in de poort,

daar kan ik niet tegen. Dan wordt er gecontroleerd, nou zal ik u één ding vertellen. Bij iemand was een velletje van het snijwaar erbij gevallen. Dan delen ze een rode kaart uit. Voor een velletje! Waar zijn ze mee bezig? Als ik hier kijk, hier ligt alles gewoon los. Dan wordt er te veel onderscheid gemaakt. En waar ik me ook aan erger, je hebt allemaal een bak en dan zie je die zakken, die worden op zeker moment in de auto gegooid en naar de ondergrondse gebracht. Daar moeten ze eigenlijk eens verandering in brengen. Dat alleen de mensen die het nodig hebben in die ondergrondse kunnen voor hun afval. Maar dat is hier en daar in Breda een puinhoop! Met de afvalwacht en de politie hebben ze al verscheidene bekeuringen uitgedeeld. Ik hou het ook in de gaten, dan zeg ik: "Jongens, het is vandaag dinsdag, de bak moet naar buiten." Dan geef ik ze even een geheugensteuntje en dan is het einde van het jaar en krijg ik een bonbonnetje of een bloemetje om te bedanken. Maar verder? Dinsdags komen de kliko's, maar hier beginnen we het weekend de vuilniszakken maar vast buiten te zetten. En muizen die we daarvan hebben, muizen! Er zijn zoveel mensen die een huis willen en dan zit daar zo'n viezerik die alles vervuult voor heel de buurt. Dan zit je 's avonds buiten, hij laat zijn hond schijten en ruimt het niet op, terwijl daarachter een uitlaatplaats is. Het lijken wel kalfjes en die leggen allemaal zulke hopen. Ik vind iedere week kattendrollen. Het ligt helemaal vol. Ik sta daar iedere dag dat ik niet meer omhoog kan van mijn rug en een ander doet er niks aan. Dat zijn wij niet gewend, dat vind ik schandalig. Die katten zitten gewoon tussen mijn kleren. En ik heb geen hekel aan groen, maar dit is niet meer normaal. En dat niet alleen, ook een hoop vuil van het groen. Dus ik heb ze er de vorige keer op aangesproken. Dan is het: "Waar bemoei jij je mee, ik heb met jou niks te maken." Dan zeg ik ook: "Wij proberen de wijk een beetje schoon te houden." Er zijn mensen die een heel kort lontje hebben, dus je moet wel uitkijken. De gemeente zit erop te hameren: alles zelf schoonhouden. Ja, ja. Dat doen we elke dag.

Buren & buurten

Je hebt eigenlijk vier subbuurten en dat is historisch ook onderling een beetje piek en pook. Je hebt de Schildersbuurt, dat zijn allemaal koophuizen met een bepaald niveau. Dan krijg je blok Haagpoort, dat zijn drie straten. Dat noemden ze vroeger de rode buurt, want het was een socialistische buurt. Dan heb je de Vestkant en de Vestingstraat, echt ook een buurtje op zich met een hele hechte band. En hier blijven ze het Westeinde zeggen. Dát is de Haagpoort en dit is Westeinde. Het is nooit een wijk geweest waar van de buitenkant tegenaan gekeken werd als een gewone wijk. Nee, het was: "Daar wonen de asociale." Maar ik voel me zo thuis in Haagpoort, dat ik mijn hart eraan verpand heb. Dat is gewoon een gevoel. De mensen spreken me aan. Het is zijn ruwe bolsters blanke pit. Vroeger was het echt een strijd tussen buurten. Toen sloegen ze mekaar ook echt en vijf minuten later pakten ze samen een fles bier en dan was het weer: "Och, kom op." Dat was een potje rammen en dan was het weer over. Waarom snap ik ook niet. Rivaliteit, want wij hebben een clubhuis en daar komen er wel van het Westeinde, maar voor de rest niet. Het buurthuis werd geconfisqueerd, dat was hun huiskamer. Wij kwamen van Westeinde en werden met zulke ogen aangekeken, want: wij kwamen uit Westeinde. Het zijn hele goeie mensen, we hebben nooit geen moeilijkheden gehad. De buurt is op zich geen slechte buurt, je moet gewoon met de buurt omgaan hoe ze willen. Buitenstaanders maken er een beetje een karikatuur van. Vroeger dachten ze van oh jee, ik ga daar niet doorheen. Dat is al die jaren steeds meegesleept en dat denken ze nu nog. Terwijl wij proberen het allemaal zo open mogelijk te houden, blijft toch die hele zware stempel. Dus mensen zijn nog steeds bang. Voor de buitenwereld waren wij ruig. Voor de bewoners onderling was het warm. Dat was vroeger een hele grote familie. Je kon bij iedereen binnenlopen, de deuren stonden altijd open. Als het lekker weer was, zat iedereen lekker buiten. Als je iets nodig had, kon je gewoon bij elkaar aankloppen. Huizen stonden kort op elkaar, school kort erbij. De televisie hadden we nog niet, daar hadden we geen geld voor. Wij hebben veel spellekes gedaan op straat, thuis. Het was veel en veel hechter. Er was ook meer sociale controle. Als je een sleutel op de deur had laten zitten, riepen ze: "Hé jong, ik gooi uw sleutel op de gang." Als ik nou mijn sleutels laat zitten dan roepen ze niet hoor, dan moet ik misschien mijn tv ergens gaan zoeken. Vroeger was geen deur op slot. Gastvrij. Van de voetbal deed je ook allemaal verzamelen, alles oranje, leuke pakken aan, onder elkaar uitlenen van drank, polonaise door heel het Westeinde. Heeft met de mentaliteit te maken, denk ik, dat de omgang veel leuker was. Veel gemoedelijker. Nou praten ze voor een scheet nog niet meer met elkaar. Er was bijvoorbeeld een rommelmarkt. Komen mensen van een andere straat met hun spullen hier staan. Wat zeggen die mensen uit deze straat dan weer? "Dat klopt niet, want die komen hier niet vandaan." Wat kan je dan nog goed doen? Toch wil ik zoiets best wel weer eens organiseren. Het was stik gezellig en mensen komen een beetje nader tot elkaar. We hebben, toen was er een wielrenner overleden hier zo, een wielerronde georganiseerd. Dat was hartstikke leuk. Dan staat er veel volk, dan komen ze overal vandaan. En dan stond je aan de kant te juichen, want dat zijn mannetjes van vijftien die meededen, op zo'n crossfietsje. Jawel, als er echt iets moet gebeuren, staan ze wel klaar. Je bent van thuis

gewend om voor mekaar klaar te staan en mekaar te helpen, het maakt niet uit met wat. Het is niet meer die saamhorigheid. Ik vond het als kind altijd leuk en spannend om te zien hoe, als dan iemand erin kwam, die weggejaagd werd, of als de politie kwam en die werd bekogeld. Nou gebeuren er ook wel dingen en dan sta je er ook wel bij, maar niet altijd. Komt je kind thuis: "Ma, er is daar een ruzie of politie, kom kijken." "Nee jongen, is niet nodig. Blijf maar gewoon hier." Maar dat gevoel zit nog steeds in de wijk. Dat merk je ook met Oud en Nieuw, wat ik altijd heel bedreigend vind. Er wordt altijd een groot vuur gemaakt en het vuur moet gewoon boven de huizen uitkomen. Die dagen tussen kerst en Oud en Nieuw is die straat ook alleen maar van het Westeinde. Als je daar met je auto langskomt, wordt er rustig een kras op gehaald, want dat zijn de dagen dat er eigenlijk even niemand meer mag komen. Dan komt er een soort wij tegen de rest. Ik weet zeker dat als er niet gesloopt was, het hier nooit veranderd was. Wij onderling van het oude Westeinde hebben die sfeer kunnen behouden en dan heb je samen dat gevoel nog wel. Maar dat kun je met die andere mensen niet delen. Ik denk dat het alleen maar erger wordt, dat wij als oude bewoonsters dan ook zo tegen hun, mensen van buiten de wijk zouden doen. Zo van, zoek het maar uit, voor ons hebben ze het toch ook niet over. Dus jij gaat op een of andere manier zelf ook een beetje zo worden, terwijl je dat eigenlijk niet wilt. Touwtje uit de brievenbus zie je bijna niet meer en "Ik loop wel even achterom" is ook weg. Het is voor en achter dicht om jezelf te beschermen. Ik vind dat heel raar, mijn fiets bij mijn eigen voor de deur op slot moeten zetten. Heel de maatschappij is veranderd. Dus het gastvrij zijn en nieuwe mensen uitleggen hoe je met elkaar omgaat in deze wijk, is iets wat niet gaat lukken. Je moet je verdienstelijk maken als het kan en als het niet kan, dan moet je je erbij neerleggen. Meer kan ik echt niet doen. Ik heb het wel met mijn eigen soort, daar heb ik een ander niet bij nodig. Nee meneer, het maakt me niet uit of het oude of nieuwe bewoners zijn, het werkt gewoon niet. Ge hebt nu een groepje die met de helft van die groep weer niet praat. Vroeger zouden ze voor jou opgekomen zijn. Je moet bij mekaar komen. "Wat heb jij nou gezegd?" of: "Wat is er gebeurd?" Dan ben je eerlijk. Dat is niet meer. De sloop en de nieuwbouw heeft een hele hoop andere mensen in deze wijk gebracht. Het volksbuurtje is niet meer. Een volkswijk is gezellig met z'n allen samen. Als het goed weer is, is het net Benidorm. Ja, ze zitten 's zomers wel net als vroeger een beetje aan de deur, maar ja, de ene is zuur op de ander, want als er ene iets heeft, moet de andere het ook. Je weet hoe dat gaat hè? Kletsen over een ander vinden ze altijd leuk, maar je hebt mensen die met iedereen meepraten en je hebt mensen die daar niet van houden en ik hou er niet van. Vrienden bestaan niet, uiteindelijk sta je toch alleen. Het lijkt alsof iedereen echt voor z'n eigen is. Je ken niemand vertrouwen. Niet dat wij geen contact zoeken, maar wij zijn toch eigen, heel close, binnen de familie. Ik heb veel vrienden om een beetje te babbelen op straat of ergens. Het hoeft helemaal niet dat je bij die mensen aan huis gaat. Dat is van de tien negen keer wel met de mensen die hier ook echt nog vandaan komen. Je kent ze allemaal natuurlijk. Ik heb hier op school gezeten, vanaf mijn twaalfde gewerkt, van alles gedaan. Ik heb nog steeds wel die band. Hier ga ik dood. Ik heb wel eens ergens anders gewoond. Dat was heel raar. Dus al zou ik een landgoed krijgen met alles erop en eraan, dan zou ik het niet aannemen al mocht ik er gratis zitten. Ik heb me toen onveilig gevoeld, dat nooit meer. Dit is gewoon jouw stekje, je eigen grondje waar je vrij kunt zijn. Maar het buurtleven is er niet meer bij. Ze letten wel op mekaar, maar wat je uitspookt, niet de bezorgdheid. Dat heeft er ook mee te maken, dat heel veel mensen uit die periode er niet meer zijn, allemaal overleden. Wat er is komen wonen, ik ken ze allemaal niet meer. Als je naar jaren geleden kijkt, was het contact onderling veel groter als nu, gewoon het praatje op straat, even wel en wee delen. Als wij minder eten hadden, konden we bij de burens en als die minder hadden, konden ze bij ons halen. Mijn moeder zei altijd: "Wij moeten leven met open ogen. Als je je ogen open maakt, dan zie je ook waar de nood is." Vroeger kon je echt nog bij mekaar terecht met problemen. Als de buurvrouw de ramen stond te zemen, zei ze: "Ik doe jouw ramen ook gelijk effe mee." Die saamhorigheid heb je nog met een paar mensen. Daarbuiten heb ik met niemand contact. Zelf almaar helpen en sjouwen en doen voor iedereen en uiteindelijk trappen ze je gewoon de grond in. Vroeger was het wij Westeinders tegen de buitenwereld. Wat is het nu? Dan maken de kinderen ruzie en gaan ze de ouders erbij betrekken. Er zijn families die elkaar niet goed liggen. Het is van kind op vader op opa en andersom en dat gaat maar door. Dat leerde je van kleins af aan, om voor je eigen op te komen, omdat je hier zit. Hier zitten ook een paar van die heethoofden. Vechtpartijen zat geweest. Dat de politie erbij had moeten komen en alles. Mensen moeten lief zijn. Met al dat ruziemaken en schelden, gemeen slaan, moet dat nou zo? Ik hoop dat de mensen een klein beetje eerder nadenken met wat ze doen. Ik wou dat ik voor alles een oplossing had, maar dat gaat niet. Het is een hele leuke buurt, wás een hele leuke buurt. Men heeft toen een heel nieuw gedeelte van de wijk opgezet en zijn er veel teruggekomen, maar niet zoveel dat die het nieuwe Westeinde hebben kunnen bepalen. Sinds die nieuwbouw is de buurt achteruit gegaan. We zijn iets kwijt geraakt. Ik denk ook dat het komt omdat er te veel vreemden gekomen zijn. Dus om nu te zeggen van: "Ik voel me thuis in deze buurt"? Nee. Je hebt veel mensen die moeite hebben met buitenlandse mensen, gewoon een hekel. Voor mij zijn

het ook maar mensen. Het zit allemaal bij d'r eigen volk. Als je er toch niks mee te maken wil hebben, laat ze dan met rust. Mensen zat, kies uit waar je mee wil omgaan. Ik heb er geen moeite mee. Maar op een gegeven moment heeft de gemeente het buurthuis gesloten. Toen ging het weer open, maar voor de etnische minderheid en niet voor die bevolking. Ik denk, dat gaat gewoon niet, daar krijg je gewoon opstand. Dus ik zeg jongens, kom op, we moeten samen door de wereld en lekker leven. Het kan ook goed volk zijn. Helaas is dat niet altijd. Je mag niet discrimineren, maar sommige nieuwe bewoners denken dat ze meer te vertellen hebben dan een ander. En ze zijn heel gauw kwaad, want ze denken altijd maar dat ze gediscrimineerd worden. Maar ik zit daar gewoon prettig, ik zit daar in een leuk stukje, ik heb goede burens. Ik ga gewoon met iedereen hetzelfde om. Mijn schoonoudeluis hebben tot de dood hier gewoond en daar heeft een buitenlands gezin gewoond, een Turks gezin. Geweldig! Als er geslacht werd: "Buurman, daar ligt weer wat klaar voor je." Zo'n stuk schaap of iets, altijd wel vlees kregen we. Net als die Turkse mensen bij ons, zijn ook hele lieve mensen. Vrouwke ziet er ook altijd netjes uit. Ik heb zelf Turkse burens en dat zijn schatten. Ik kan er heel goed mee opschieten en we staan altijd voor elkaar klaar. Zo leef je met elkaar, want ik heb ook niemand hier. Als er iets met mij gebeurt, moeten de burens redden. Als je iemand kan helpen, waarom niet? Als ik mensen nodig heb, zijn ze er ook. Die oude buurtbewoners, die hier als baby geboren zijn, blijven lekker gezellig bij elkaar, maar je hebt ook buitenlandse gezinnen die dan op een gegeven moment wel bij die gezinnen aansluiten. Ze hebben een andere mentaliteit, maar er zijn wel bepaalde basisdingen die zij hetzelfde hebben. En je hebt ook buitenlandse mensen die geen contact met de buurt zoeken. Ik heb goede burens. Een Marokkaans vrouwtje, een Turks gezin, Ghanezen en Chinezen, gewoon Nederlandse gezinnen, een Pakistaans gezin, een Joegoslaafs gezin. Dat gaat heel goed. We hebben daar allemaal studenten zitten en daar wonen Polen, maar daar heb je ook niks geen last van. En hier wonen ook nog de oudjes. Goed van been, goed van verstand. Als het sneeuwt, zie je precies waar oudere mensen wonen. Daar is geveegd. Jonge mensen denken, ach, glij maar op je gat. "Ja, wij moeten zo hard werken, daar hebben wij geen tijd voor." Wat is dat voor mentaliteit? Als mensen niet gemotiveerd zijn omdat ze te lui zijn of hun eigen te goed voelen, wie blijven er dan over? De mensen van zeventig, tachtig die daar nog netjes stoepje staan te vegen en de rotzooi opruimen die een ander op straat gooit. Ik vind het heel storend dat dat de mentaliteit is van deze generatie. Er zitten hier veel studenten. Natuurlijk ook mensen met niet veel geld, maar wel een ander toekomstbeeld. Ik denk dat het heel goed werkt als er wat afwisseling in een buurt komt, maar daar zaten dikwijls honderd man binnen tot 's morgens vijf uur. Ik heb de politie gebeld dat het niet meer uit te houden was van de harde muziek en het gelach en het gegil en gegooi van flessen. Ik vind dat door het inplaatsingsbeleid de straten verloederd zijn. De nieuwe bewoners moet je met een vraagteken beschrijven. Dan hebben ze appartementen gemaakt, daar wonen ook echt van die moeilijke mensen. Er is ook een paar keer politie geweest. Drugs en drank hè, poeh. Dat ook nog. Maar daar wordt gelukkig wel een beetje controle op gehouden. Ik heb het er verschillende keren met de wijkagent over gehad. Die zegt: "Je moet bellen naar het meldpunt, bellen, bellen, bellen." En dan kom je na twee jaar erachter dat er van je minimaal veertien meldingen maar drie geregistreerd staan. Er ligt een Fransman in coma in zijn auto te slapen en dan wordt er alleen gevraagd: "Hebt u daar last van?" "Nee, maar hij staat wel bij mij voor de deur en als er iets gebeurt met die mijnheer..." "Nou, laat maar lekker slapen, morgen zal'ie wel vertrokken zijn." Ja, dat zijn geen antwoorden. Je moet betrokken zijn bij de wijk. Mensen moeten jou kennen en als een bewoner zegt: "Hé Jan, zorg eens dat dat opgeruimd wordt", of: "Piet, hoe zit dit", dan moet je daar op een goede manier in kunnen springen. Maar niet dat je je nooit laat zien. Op het Jan Ingen Houszplein gebeurt van alles wat god verboden heeft, vooral 's nachts. Het is niet eens verloederd, het is gewoon een getto. Dat moet dringend heringericht worden, zodat het een fris en fruitig plein wordt, waar ook de buurtbewoners en de legale ondernemers gebruik van kunnen maken, omdat de Haagweg als we nog even wachten een vrijzone is waar van alles en nog wat kan gebeuren. Daar zijn winkels en gebeuren dingen die niet deugen. Je bent er zo aan gewend, dat het niet meer zo opvalt als je iemand van buiten de buurt ziet. Vroeger, als er een vreemde in de wijk kwam, viel dat gelijk op. Normaal wist jij precies van elk huis wie waar woont. Ik weet het nou van de helft niet meer. Ik ben gewoon niet veilig. Ze komen aan mijn deur voor zilverpapier. Brutaal hè? En dat meld ik dan bij de politie, maar die hebben geen tijd. Nu is het weer rustig, maar ik heb een tijd gehad dat ik dacht, dit moet zo niet langer verder gaan met al die junken aan de deur. En dan in de straat ook nog zo'n viezerik en zuipen en doen. Kijk eens naar hem. Hij stinkt een uur in de wind. In mijn idee zouden de mensen met een wat betere achtergrond het voorbeeld moeten zijn voor de anderen. Ik heb gemerkt dat dat hier als heel bedreigend wordt ervaren. Dan krijg je dat de gelederen worden gesloten en komt er iets van ja, jullie hebben wij helemaal niet nodig. Dat is ook logisch, want als mensen hier allang wonen, hebben zij ook hun waardigheid en trots en gaan ze op een manier met elkaar om, waaraan ook sociaal gezien een aantal hele sterke kanten zitten. Je ziet wel dat mensen heel erg op elkaar kunnen leunen en heel erg

betrokken zijn bij elkaar. Vandaag is het allemaal zo anoniem en hard, maar dit zijn dingen die het leven aangenaam en prettig maken. Ik vind hier wat ik zoek. Gewoon weer een beetje het oude. Ja, wij hebben hier elkaar. We helpen elkaar allemaal en dat is heel fijn. We zemen nog steeds samen, zij bij mij en ik bij haar. Dat is niet helemaal weg.

Grootbrengen

Wij zijn ook als jonge jongens met elkaar omgegaan. Leuke dingen gedaan, vooral in het buurthuis. Sporten, knutselen, spelletjes, busje trap, iedere week voetbal. Vroeger werd altijd dat voetbaltoernooi georganiseerd. Wat we verkochten met bier en zo ging allemaal naar de kinderen, shirtjes gekocht en zo. Was het lekker weer hier, dan gingen we met de kinderen zwemmen in het IJ. Dan hadden we een vrijwilliger of zes, zeven mee. We gingen overal naartoe. Deden wij een beetje schooien, beetje sparen tot we de centjes hadden en dan gingen we naar de Efteling. Zei de school: "Je moet via ons boeken, dan is het maar de helft van de prijs." Dat is eigenlijk oplichterij, maar je deed het wel. Vroeger gingen wij op bivak. Dan konden ze hun eigen inschrijven en daarna werkten we als team, waren er heel veel vrijwilligers. Dat was altijd geweldig. Elke week konden ze een paar centen sparen, totdat het betaald was en dan vertrokken we. Kinderbingo. Gewoon leuk, kleine dingetjes. Ik weet nog, als wij uit school kwamen, gingen we soms geeneens naar huis, gingen we gelijk naar die wei, hup, ballen! Maar nu is het computers en telefoons. Dan kun je wel zeggen: "Misschien dat er wel eens iets meer van de wijk uit gedaan moet worden", maar of de animo er is? Weet ik niet. Je kunt de schuld bij computers leggen, maar niet alle kinderen hebben er een. In de vakantie is er niks te doen voor die kinderen en de ouders hebben misschien niet zo'n groot budget om alle kinderen naar een attractiepark te brengen. Ik wil hier in de wijk best nog wel iets organiseren. Als je mensen hebt, wil ik het wel doen. Ik wil me echt goed voor kinderen inzetten. Wat doen ze nu? Ze hangen overal, ze lopen overal langs en gaan tegen de muren krassen. Ga zelf maar na toen je jong was. Als je je loopt te vervelen en je bent in een groepje, dat is net een meute, dan ga je rottigheid uithalen. Ze moeten iets doen. Ze hebben ook niks aan het clubhuis, want de clubs zijn er niet meer. Geen jongerenwerk meer, dus komen twee meiden van sport en spel elke woensdagmiddag een uurtje sporten met die gasten. Sommige kinderen komen dan even mee voetballen, maar die zitten dan ook bij TOS dus die blijven meestal bij dat pleintje spelen. Thuis Op Straat is dat. Dat vind ik zeker positief. Dan komen alle kindjes bij elkaar en dat is spelen op straat en ook manieren leren. Het vuil wat ze maken op laten ruimen. Het project is ook gestart met het idee dat als je kinderen kan binden, dat op een gegeven moment ook de ouders weer bindt. Vroeger mocht je iets zeggen tegen elkaars kinderen. Als mijn kind in de speeltuin is en mijn vriendin zou zien dat hij iets verkeerd doet, dan mag zij hem aan z'n oren trekken van mij, want zij weet wat ik wel en niet goed vind. Als de buurman zag dat ik iets verkeerd deed, ging hij naar mijn vader om het te zeggen en dan kreeg ik er een paar. Ik ben eigenlijk opgevoed door meerdere mensen. Het was echt letten op mekaar, maar nu kom je bij iemand aan de deur en is het: "Oh ja, wat...?!?" En twee minuten later komen de kinderen weer buiten. Je krijgt zelf ruzie met die ouders. Je houdt je mond voortaan. Ze blijven uitschelden. Dan gaan ze voor de deur staan en stampeien maken en de plantjes eruit trekken. Mensen worden veel agressiever, zijn minder tolerant. Als je nu iets durft te zeggen, dan is het: "Bemoei je er niet mee, klerewijf!" En natuurlijk, kinderen moeten kunnen spelen, maar spelen en veruïneren is een groot verschil. Ik probeer mijn kinderen op het goede pad te krijgen. Als hij stratenmaker wordt of vakkenvuller, maakt mij niet uit. Als het hier maar goed zit. Goed hart. Gewoon normaal met elkaar omgaan. Als ik een ander kan helpen doe ik dat, of het nou financieel is of met een boterham. Zo is niet iedereen. Ik hoop dat hij het meekrijgt van mij. Als je hoort wat er nu allemaal gebeurt, gewoon absurd. Alles ken en alles mag. Niemand heeft geen schaamte meer. Als iemand tegen mij zou zeggen: "Jullie zoon heeft me uitgescholden", dan zou ik m'n eigen diep schamen tegenover die. Ik vind zelf dat ik nette kinderen heb. Voor zover ik weet staan ze niet tegen oudere mensen op. Ik heb ze waarden bijgebracht, dat is vanuit thuis. Ons ma heeft ons zo opgevoed en dan weet je niet beter of is het gewoon een hele goeie opvoeding. Respect hebben voor elkaar. Iedereen in zijn eigen waarde laten. Als je dat niet deed, kreeg je thuis op je sodemieter. Waar is die tijd gebleven? Die kinderen van ons hadden respect voor oudere mensen en wat ze nou allemaal flikken in de straat! Je moet respect geven waar je het ook van krijgt. Je ouders, je familie, maar ook mensen van buiten. Als ze jou normaal behandelen, dan behandel jij hen ook normaal. Je moet bereid zijn toe te geven dat je iets fout doet. Je moet luisteren naar elkaar. Je gaat met mensen om zoals je wilt dat ze met jou omgaan. Ze moeten leren dat ze van andermans dingen blijven. Jongeren staan op een weegschaal. Die kun je een tikje geven dat die naar de positieve kant doorslaat. Als je dat tikje niet geeft, slaat die naar de negatieve kant door, drugsgebruik, vandalisme, dat het mensen worden die afzakken in de maatschappij. Juist door dat tikje kunnen ze hun eigen iets optrekken in de maatschappij. Die kinderen aandacht geven kan met sport zijn, met andere dingen en eventjes zeggen: "Joh, bekijk het eens van een andere kant." Daar

vind ik het buurthuis ook heel belangrijk voor, dan kun je ook iets educatiefs meegeven op een speelse manier. Er zijn een hoop jongeren die geen educatie accepteren, dan gooien ze de kont tegen de krib. Dat is de leeftijd, de kont tegen de maatschappij, gezag, overheid, maar ik geloof dat het ook een cultuur is. Dan zeggen ze: "Ik word nergens aangenomen." Vooral het voor elkaar klaar staan, wordt veel belangrijker gevonden dan wat voor taal je gebruikt of wat dan ook. Je ziet dat er meer mensen zijn die hun kind proberen naar een andere school te doen, dan krijgt het kind meer mee. Er zit natuurlijk veel meer gelaagdheid en kleur in deze buurt dan je van buitenaf ziet. Toen mijn jongste drie was, ging ik op zoek naar een school. Ik kwam bij een school uit waar ik kreeg te horen: "Nee mevrouw, wij hebben op dit moment hele strikte wijkgrenzen." Nou, ik woon twintig meter daarachter! Ik zei: "Dat vind ik nogal wat, dat het zo strikt is, want het gaat om een paar meter." "Ja, maar eigenlijk had ik ook een heel ander type mens voor me verwacht toen ik uw adres zag." Dus als je om welke reden dan ook hier komt te wonen, komt er direct een labeltje aan je te hangen: deze mevrouw beheerst niet goed de Nederlandse taal, deze mevrouw is niet goed geschoold, enzovoorts. Door hier te wonen lijkt het of je direct rechten verspeelt, of je een bepaalde ontwikkeling hebt. Het zijn echt verschillende werelden. Een van de moeders voedt haar kinderen op met: als iemand je slaat, sla je terug. "Ja, maar zo heb ik dat geleerd, mijn moeder zei dat moet je doen, want ze moeten je niet in elkaar willen slaan." Nou, ik zat hier op een kleuterschooltje tegenover het clubhuis, dat waren goeie mensen, niet zo rauw als ze hier zijn. Een warme, kleine school. Betrek de ouders wat meer. Vroeger kwamen er nog hele klassen met kinderen op het plein spelen. Dan had je een paar leraressen die ouders erbij betrokken. Ouders werken natuurlijk allemaal met tweeën, maar er zijn heel veel ouders die een steentje bij willen dragen. Als je kijkt hoe zo'n kind zich gedraagt op school, blijkt vaak dat het zich daar anders gedraagt dan thuis. Veel minder agressief, veel minder afwijkend dan in de eigen omgeving. We moeten iets doen hier, maar hoe en wat? Nu willen ze de Schoolbank elke maand doen. Op een donderdagmiddag, denk je dat die kinderen komen? Een bibliotheek zouden ze in de wijk kunnen doen, want nu moet iedereen naar de binnenstad. De cultuur van thuis is heel sterk en ook iets wat direct na schooltijd en het hele weekend speelt. Dan is een brede school nog wat vrijblijvend, daar hebben ze dan eens in de week een extra activiteit op vrije inschrijving en dan moet het ook een leuke activiteit zijn, niet een weerbaarheidstraining waarmee je net dat stukje extra qua omgang zou willen geven. Ouders moeten van alles organiseren, naschoolse opvang, buitenschoolse opvang. Dat was vroeger niet nodig, want je speelde gewoon buiten en iedereen lette op mekaars kinderen. Heel veilig. Ik ben teruggekomen voor mijn kind, die gun ik ook een prettige jeugd. Vroeger bleef een vrouw vaak thuis om voor de kinderen te zorgen. De vrouw moet nu werken, anders kunnen ze in veel gevallen in deze maatschappij niet rondkomen. Dan krijg je ook een andere leefstijl van kinderen. Er is geen moeder meer thuis als jij uit school komt, waar je je ei kwijt kunt. Ik zie best wel kinderen op straat rondzwerfen. Ze zijn met etenstijd wel thuis, maar in de uren daartussen hebben ze ook eventjes niet een andere plek, ze moeten met elkaar maar de tijd zien te doden. Wat gaan we eraan doen? Gewoon zorgen voor je eigen kinderen, een oplossing zien te vinden. Dat moet ik ook. Ik was vijf en ik ging de hele buurt rond. Mijn zoon is nu iets ouder dan ik toen en hij weet dat hij hier een stukje mag komen en bij de speeltuin en voor de rest nergens. De coffeeshops is niet zo prettig, want op het plein is altijd rotzooi. Ook van de scholen. Ik spreek die jongens zelf aan dat ze hun rommel meenemen. Dan is het: "Sorry mevrouw, we zullen het niet meer doen." Je kunt niet meer doen dan je al doet. Er zijn ook mensen die niet capabel zijn om het te doen. Dat geldt voor vrijwilligers én werkers. De eerste keer straatspeeldag was heel geslaagd. Disco draaien. Muziek. Daar deden de burens spontaan aan mee, aankleden, versieren. En dan dit jaar! De spullen waren te laat geleverd, mensen die verkeerd gereden waren. Dan moet je alles neersmijten en neergooien, het was gewoon niet leuk ingericht. Surplus, hè? Meneer Surplus. Heb ik 'm ook op aangesproken, zijn ze allemaal in Tuinzigt. Mensen moeten hier ook zijn. Normaal deed iemand anders het altijd, die is nu weg. Hij was er de hele dag. Het was gezellig overal, een sfeer van "doe wat je wil", maar hij zag alles. Wie ervoor in de plaats komt, weet ik niet. Het is wel voorbij. Er waren vroeger ook meer bewoners bij straatspeeldag, maar zo gauw er maar iets georganiseerd moet worden, spannen ze jou voor het karretje en mag jij het allemaal uitzoeken. In het begin deden we dat allemaal, maar op een gegeven moment zeg je: "Jongens, bekijk het maar, doe maar een ander voor het karretje spannen." De kinderraad was in het buurthuis. Dat kwam voort uit stagiaires van Surplus, daar heeft de wijkraad medewerking aan verleend en de kinderen de straatspeeldag zelf laten organiseren, maar ondersteund natuurlijk. Hoe ze dat moesten doen, hoe je een vergunning aanvraagt, wat voor spellen, dat je een draaiboek moet maken, een financieel plaatje. We zijn samen naar het Stadskantoor geweest om de vergunning op te halen. Ook om kinderen te leren dat het Stadskantoor een lage drempel heeft en even rond te leiden hoe het allemaal werkt en wat je er allemaal kunt doen. En op de terugweg even bij de Mac een ijsje gegeten. Die kinderen vonden het geweldig, ze roepen me nog steeds: "Hallo!" Ik merk nog dat als ik naar de Jumbo ga, mensen weten wie ik ben. Dat is fijn. Die

Kinderraad is ter ziele. De stagiaires zijn weg en het buurthuis is open, maar er is niemand die het organiseert. Dat kan een ander overnemen, dan komt de Kinderraad terug. Het was ook niet zo dat die niet wilde, maar er komen helemaal geen kinderen meer. Er komen ook geen jongeren meer. Het is allemaal uit elkaar gespat. Vergeleken met vroeger? Ach, dat is zo rustig. Het is niet meer zo roerig. Ik weet niet waar ze nu zijn, ze trekken de andere kant op of ze worden ouder en wijzer. Ik ken er een paar die getrouwd zijn met kind, dan moet je daar je tijd aan verdoen. De wijk op zich is iets verbeterd, maar als mijn kind straks ouder is, ben ik bang dat er geen Westeinde meer is. Als er vroeger iets was wat mensen niet tolereerden, kwamen ze echt in opstand. Er gebeuren hier nou dingen waarvan ik denk, waar blijven jullie? Er zijn problemen ontstaan zodat het buurthuis dicht moest. En we denken nou, de wijk gaat achter ons staan, maar er is geen ene omhoog gekomen om te zeggen: "Nee, dat buurthuis moet open blijven voor de kinderen." Ze blijven binnen, kijken een keer van achter het raam en denken, bekijk het maar. Dan trek ik m'n handen ook af van de wijk. Op een gegeven moment is daar een keer een opstootje gebeurd met de jeugd en die mochten toen niet meer in het buurthuis komen. Dat is natuurlijk waanzinnig dat zoiets gebeurt. Daar moet iemand zitten met ballen, iemand die zegt: "Jongens, dit is de grens, nu is het afgelopen, nu aan tafel en nu wordt er gesproken." Dat hebben ze nooit gedaan. In dat buurthuis zat een jeugdwerker, die heb ik nooit op het plein gezien. Ze slaan elkaar de koppen in. Ik maak me over de toekomst van mijn kind wel zorgen. Het lijkt Amerika wel, waar ze elkaar overhoop schieten. Ik heb al schrik als hij naar de grote school moet. Krijgt hij straks wel werk, kan hij zich een huisje kopen? Lopen we straks over straat met een mes om onszelf te beschermen? Ik ging lekker op stap, maar ik zie mijn zoon en dan denk ik oh, als die straks gaat stappen, wie weet waar hij tegenaan loopt, waar ik hem terug kan vinden. Het wordt alleen maar erger. Ik denk dat tijd misschien de oplossing is. Tijd, en dat de gemeente dingen doorzet, al is er geen geld. Hier heeft bijvoorbeeld de West End Story gespeeld, een musical gebaseerd op de West Side Story, om juist die groepen van verschillende wijken en verschillende achtergronden samen te brengen. Het idee was om daar veel kinderen van andere scholen bij te halen, maar dat bleek lastig, omdat de gemeente voor een buurthuis subsidie geeft voor de achtergebleven groepen en dan is het een ingewikkelde constructie als je daar andere kinderen bij wilt halen. Dat is toen opgelost met een stichting. Met die musical is gekeken naar de kwaliteiten van de kinderen en geprobeerd daarop in te spelen. Als iemand een kwaliteit heeft en je kunt die benadrukken, je kunt hem helpen daar verder in te ontwikkelen, dan gebeurt er iets, komt er meer zelfvertrouwen. Dan gingen ze zich openstellen en er zelfs ook echt in geloven. In eerste instantie was die barrière te groot, vaak is het toch bij alles wat van buiten komt heel snel van bèh. Mijn kinderen hebben eenzelfde Westeinde om zich heen als ik toen, met eigen neefjes en nichtjes. Ze bepalen zelf met wie ze spelen. Ik heb gestimuleerd dat mijn kinderen gingen spelen met kinderen hier in de buurt, maar dat wilden ze niet. Uiteindelijk trekken ze toch alleen naar mekaar. De crèche is wegbezuinigd. Het gevolg is dat je nog meer dingen uit z'n verband rukt. Hier hadden ze activiteiten waar ze letterlijk en figuurlijk bij mekaar konden komen, ook anderen bij mekaar konden komen. Die laagdrempeligheid is verdwenen. Waar je hard voor hebt gewerkt al die jaren is gewoon weg. Dus eigenlijk had je vroeger de open deuren, dat is vervangen door wijkwerk en nu sluiten we alle deuren en is het ieder voor zich en niemand voor ons allen. Het kan in de toekomst nog wel veranderen. Ook positief. Jawel. Als ze maar goed zorgen voor de kinderen. Of dat een negertje is, of een Marokkaan of een Turk of een blanke, kinderen kunnen overal samen, waar ze ook vandaan komen. Dus die ouwelui moeten beginnen zich eens niet zo druk te maken om Pietje en Jantje vandaag, en morgen Klaasje en Abdullah. Dat komt allemaal wel goed. Kinderen kunnen het vaak goed zelf oplossen. Ik was ook altijd heel enthousiast over de kinderclubs hier, want dat was een hele goede ingang om bij kinderen talenten naar boven te krijgen. Ze kijken gewoon of ze het leuk vinden, maar kunnen uiteindelijk heel trots zijn op wat ze neerzetten. Laat ze in ieder geval flink bezig zijn met die kinderen, zumba, een musical of ik weet niet wat. De kinderen, dat is de kern. Als die goed met elkaar kunnen gaan, gaat de rest vanzelf. Maar vind daar maar eens de juiste personen voor. Dat is nog niet zo eenvoudig. Als je in zo'n buurt komt, is het heel goed om iets met kinderen te doen. Ik zou het iedereen aanraden. Als je er de tijd voor hebt natuurlijk, want het kost verschrikkelijk veel tijd. Samen zouden we het misschien lang kunnen volhouden.

Geld & spullen

Ik kan heel moeilijk "nee" zeggen en dat kan mijn zoon dus ook niet. Dat probeer ik er wel in te krijgen, maar dat is heel moeilijk, want ik zeg wel hoe hij het moet doen, maar laat het andere zien. Met de vuist op tafel slaan, "En hier trek ik de grens", vind ik heel moeilijk. Het is samen. Net als toen mijn moeder nog leefde, stonden ze ook echt voor mekaar klaar. Wij helpen nog iedereen. Ik had mijn kast opgeruimd, ze zei: "Oh, mooie blouse." Ik zeg: "Neem mee." Mensen hebben het allemaal niet meer zo makkelijk. Zo geef je elkaar wat en zo krijg je weer wat terug. Het hoeft niet altijd met geld te gaan. Als jij iemand niets gunt, dan gaat dat niet. Ik denk juist dat alle mensen mekaar niks gunnen. Als je

zou zeggen: “Ik kan geen pakje Drum meer kopen”, zouden ze denken, net goed! Waar draait tegenwoordig de samenleving op? Geld, geld, geld. Mijn vader had een goede kennis en die had een paar centen, die had een televisie, dus dan gingen ze daar altijd televisie kijken. Ik vind de wijk een beetje achteruit gegaan toen die televisie kwam. Veel mensen kwamen niet meer op straat. Vroeger was dat echt een volksbuurt. Een arbeiderswijkje. Toen is de werkloosheid ingetreden. Ook zijn veel jongeren nu laaggeschoold. Je kunt alleen terugvallen op je eigen. Onze zoon wordt opgevoed met onafhankelijkheid, zijn eigen boontjes doppen. Die baan voor het leven is er niet meer. Wegens bezuinigingen kon deze dame er ook uit. Wie weet wat de toekomst brengt? Vroeger kwam je echt niet bij een ander binnen om iets te halen, dan gingen ze gewoon naar de grotere dingen. Als daar op school discussie over was, kwam ik absoluut voor mijn buurt op. Dan zeiden ze: “Ja, maar ze stelen, ze helen.” Dan zei ik: “En waarom doen ze dat?” Als iemand die straatarm is een brood weghaalt voor zijn kinderen, dan strijk jij over je hart, daar ben ik mee opgegroeid. Vroeger hadden ze gewoon weinig te makken. Ik was met Sinterklaas blij met één pakje, mijn moeder kon niet meer besteden. Geld maakt veel kapot. Ik denk zelfs dat mensen meer gaan stelen en helen, dat ze ook meer bij mekaar binnen gaan om bepaalde dingen te krijgen, want ze zijn niet meer gewend aan een bepaald uitgeefpatroon. Er zijn er wel die er anders over denken, maar die hebben even wat minder invloed. Je kunt wel het ene vertellen, maar ze zien het andere. Dat is ook mijn eigen schuld. We verwennen onze kinderen een ongeluk. Dit is juist zo’n buurt waarin de klappen vallen als het met de economie slecht gaat. Er waren al heel veel mensen die het nog maar net rooiden, maar nu eigenlijk niet meer rooien. Maar mensen doen, ook omdat ze boos zijn dat de rest van de wereld het beter heeft, domme dingen. Een grootbeeldtelevisie aanschaffen. Als de één een nieuw bankstel neemt, moet de ander het ook. Dingen van: “Ja, ik óók ‘ns een keertje!” En daarna natuurlijk de schulden. Er komen er nu nog wel eens aan de deur die iets willen verkopen dat je in een paar maanden kunt betalen, maar dan moet je wel extra betalen. Armen blijven daardoor arm. Wij moesten gewoon gelijk afrekenen. Vroeger had ik daar een kruidenier, bakker Wim, de slager en de groenteboer. Je woont en je werkt er, dus de binding is groot. Is het van de goede of van de slechte manier, iedereen kent je. Alleen de bakker zit er nog. Sinds de grote supermarkten kan de slager dat niet meer bolwerken. Nu gaan we met de auto naar de Jumbo. Het praatje op straat is veel minder. We waren samen arm, maar tevreden. Vroeger was het gezelliger, niet zoveel haat en nijd. De nieuwe mensen die zijn komen wonen, hebben geen interesse in het sociale leven van een straat. Het zijn mensen die werken, die gaan ‘s morgens vroeg om acht uur de deur uit, komen om vijf, zes uur thuis, soms nog veel later, waarschijnlijk ook moe van het werken, ploffen op een bank, hebben misschien nog een hobby en dan is het over. Nieuwbouw, nieuwe wetten. Dat is overal hetzelfde. Mensen die daar tegen de Weerijds aan wonen, het kopersgedeelte, zijn niet zo bezig met waar ze wonen. Maar je hebt natuurlijk wel het Westeinde die daar mee bezig zijn, die zich daarin proberen te manifesteren. Dus er is in de wijk Haagpoort geen overeenstemming van: “Zo gaan wij met elkaar om.” Alles is gewoon zo’n beetje door de jaren heen uit elkaar gerukt en los geplukt. Vroeger kon je meer met mekaar delen en nu is het allemaal van mijn, mijn en mijn. Dat is de maatschappij, maar misschien ook een manier van omgaan met problemen. Ik hoor elke dag geschreeuw. Iedere ouder staat weleens in onmacht, maar die onmacht zit er al snel en dat hoor je weer bij de kinderen terug. Dat is wat je op straat hoort, want kinderen doen vooral zoals ze het thuis ervaren. Als je iets aanvraagt voor activiteiten, zegt de gemeente: “Nee.” Ze hebben daar maar één deur en dat is “Nee.” De deur met “Ja” is nooit opengegaan voor ons. Dit zijn wel de buurten waar je nu het gevoel moet geven dat er ook extra mogelijkheden zijn. Niet alleen: “Bij jullie gaat het het eerste eraf.” Mensen hebben weinig alternatieven. Het buurthuis is nog open en mensen willen het wel oppakken, maar dat kunnen ze financieel niet betalen. Ik vind het buurthuis heel belangrijk. Er is een hele grote groep mensen die op de grens staan van armoede met een minimuminkomen. Daarom denk ik meteen aan dat buurthuis en dan actief iets aanbieden. Ik word er altijd een beetje verdrietig van als mensen vanuit de situatie van niet veel geld een soort moedeloosheid hebben, van: “Het wordt met ons toch nooit wat.” Als je iets bij Hart voor je buurt gaat doen, moet je ook echt samen aan de slag en dat wil je natuurlijk bereiken, dat ze het gevoel hebben van, ik kan dat zelf opzetten. Dat is moeilijk hier. Tegenwoordig zie ik wel wat er gebeurt. Misschien is morgen niet meer. “Ik kan het toch niet”, hoor je ook vaak. Ik denk dat de ondergrond een boosheid op de wereld is, dat anderen het beter hebben. En vanuit die boosheid een gevoel van, ze moeten ons altijd hebben. Je kunt ook denken, wat zou die ander denken? Dan reageer je anders dan wanneer je vanuit je eigen bedreigde positie redeneert. Er is ook van huis uit een cultuur die tegen de maatschappij aanschopt. Mensen zijn te makkelijk geneigd om te denken dat mensen uit zo’n cultuur ook minder intelligent zijn. Dat is natuurlijk flauwekul. Hier hoeft niemand voor mij boven het eigen milieu uit te groeien. Ze hebben allemaal drie televisies, een luxe auto, een brommer, mobieltjes. Stuk voor stuk, of ze nou in de Sociale Dienst zitten of niet. Je hebt er werklozen bij, daar moet je maar doorheen kijken. Ze zijn op die manier wel slim. En er gaan ook mensen weg uit de wijk. Ik denk dat er mensen zijn die dan

redeneren vanuit een idee van overlopers naar het andere kamp of zoiets. Een dwingende cultuur. Ik denk niet dat ze de kinderen meegeven: "Blijf wat langer op school, dan heb je meer te kiezen later." Dat komt omdat de mensen ook wat meer te makken hebben en overal gedaan kunnen krijgen. Hoe de toekomst eruit ziet, zie ik allemaal wel. Ik ben verantwoordelijk voor mijn kinderen en de familie. Ook wel een beetje voor Westeinde, want daar moeten mijn kinderen gevormd worden. Dus nu moet de wijk goed zijn voor kleine kinderen, dadelijk voor de wat oudere kinderen, dadelijk voor als de kinderen kinderen gaan krijgen of op zichzelf willen gaan wonen. Is er nog wel een toekomst? Jaloezie en afgunst waren er vroeger ook, maar niet als nu. We hebben het over die graaiers bij de banken, maar het zit in ons allemaal een beetje. De sociale betrokkenheid is veel minder geworden. Dat is ook wel logisch, want de maatschappij verandert heel ernstig. Maar mijn zoontje is een slim manneke. In leren heeft hij niet veel zin, maar als je hem een paar planken geeft en zo, dan maakt hij hele constructies. Hij heeft het meer in zijn handen zitten. Dat heeft hij van zijn vader, dat je het met je handen moet doen. Als de burgemeester hier naast me stond, zou ik tegen hem zeggen dat hij de helft van zijn loon maar eens af moest geven om er voor de samenleving wat mee te doen. Heel mooie praatjes, maar komt puntje bij paaltje? Nee, bij ons, bij alle mensen kort je alles in, alles wegbezuinigen. Hebben zij daar last van? Nee, die zijn hun baantje toch wel zeker. Hoe krijg je de wijk ontwikkeld? Door mensen te laten zien dat ze wat ze zeggen ook waar maken, de mensen te leren vertrouwen dat je echt ontwikkeling kunt krijgen. Niet zeggen: "We hebben dit en dat en zus en zo" en vervolgens gebeurt er niks. Kom maar eens echt in de buurt. Maak eens echt contact met de mensen. Steek je handen uit de mouwen en niet naar de pedicure. Eelt op je handen. Laat eens zien dat je niet te beroerd bent om mee te doen en ook je centjes waar maakt.

Wijkgebouw

Ik ga nog elke dag naar het buurthuis. Beetje buurten, koffie drinken, dan is zo'n dag ook gauw om. Er zijn maar weinigen uit de buurt die iedere dag gaan. Vroeger gebeurde er veel meer. Goh! Het wijkhuis was altijd druk, dat was echt het middelpunt van de wijk. Overdag waren ze aan het kaarten met ouderen en biljarten, 's avonds waren er clubs, ze gingen zwemmen, voetballen. Er was altijd wel iets. Dan kon je niet binnen komen, zo druk. Van jong tot oud. Die gezelligheid is niet meer, die tijd hebben we gehad. Het clubhuis is het clubhuis niet meer. Er worden nu alleen nog zalen verhuurd. De buurtmeester doet wel heel veel. Daarom vond ik het de vorige keer zo waardeloos met die vergadering. Wethouder Bergkamp had het alleen over de buurtmeester van Tuinzigt. Ik zeg: "Wacht even, wij hebben hier ook nog een buurtmeester en die is ook heel erg belangrijk." "Ja", zegt hij, "daar weet ik niks van. Er is maar één budget aangevraagd voor een buurtmeester." Het gebied is groter geworden en ze heeft minder uren voor ons. Ik zou graag willen dat de buurtmeester bleef, want dat is een gouden. Er zijn er altijd die zich inzetten voor de buurt. Ik vind het stik leuk om dingen te doen voor mensen. Dat doe je heel graag, met heel veel liefde en plezier. Ik vind het erg, en de meeste mensen vinden het erg, dat er niks in het buurthuis gedaan wordt. Alleen maandag hebben de ouderen geloof ik een kaartmiddag en donderdag hebben ze de bingo. De kinderen gaan op woensdagmiddag met de straatjongens van TOS spelen, maar verder is er niks in de wijk. Ik hoop voor vrouwen iets te kunnen organiseren, sport of gewoon samenkomen. Ik geloof dat er altijd mensen zijn die een ideologie hebben en sociaal voelend zijn. Die zijn daarmee geboren en die zullen daarmee sterven. Er zijn wel mensen die zich bekommeren om het wel en wee in de buurt, maar het zijn meestal de ouderen. Het zijn misschien mensen die niet echt opvallen, maar die wel heel veel doen voor de mensen die dat niet willen. Of niet kunnen, want het is niet altijd dat iedereen het niet wil. Je moet ook een vrijwilliger hebben die een beetje verstand heeft van dit werk en je moet die ook een beetje begeleiden, want ze komen ook wel eens met problemen. Mensen moeten de juiste weg weer even weten. Zo zit er een maatschappelijk werker met heel weinig mensen. Ze moeten zo'n bordje met een pijl maken, "Maatschappelijk werk", zodat ze weten waar ze naartoe moeten. Het lijkt misschien of er minder behoefte aan het buurthuis is, maar bij ons zijn ook veel problemen hoor. Surplus gaat eruit, maar wat zit daar nu van Surplus? De enigste is de beheerder, voor de rest komt daar en passant nog iemand binnenwaaien. Ik zou willen dat het buurthuis weer op gaat bloeien, dat de gemeente weer loskomt. Dat zij echt activiteiten voor de buurt gaan halen en dat de buurt dan weer op gaat fleuren. Als je kijkt wat ze aan het bouwen zijn, dan moet je eens kijken wat een buurt dat gaat worden. Zo'n buurthuis kan je dan toch niet sluiten? Het heeft wel een vrij goede invloed op de wijk. Als ze goede sponsors binnen kunnen halen en het weer kleur gaan geven, dan ken de jeugd hier weer naar binnen. Ik heb m'n eigen al aangeboden. Als ik werkloos word, wil ik best 25 uur blijven werken en het hier op weg helpen, maar je krijgt gewoon geen mensen erbij. Je moet zelf iets oppakken en vroeger werd dat georganiseerd. We hadden een buurthuis daar en iemand regelde dat een beetje. Wij deden zelf geen activiteiten organiseren, daar gingen wij niet over. En je kreeg dus subsidie. Wij moeten nu zelf een beetje creatief zijn, maar je moet wel de mensen porren om iets te

doen. De mensen zijn misschien niet fanatiek genoeg. Ik heb best geprobeerd om actief te zijn, ik wil ook actief zijn, maar mijn pogingen strandden, doordat er op een vervelende manier mee wordt omgegaan of omdat ik weinig medestanders kan vinden die hetzelfde willen. Ik heb een motivatie om de boel altijd naar boven te tillen, dus zet ik het liefste ergens mijn schouders onder. Maar ik vind eigen initiatieven moeilijk op dit moment, omdat ik ook vind dat het er wel toe moet doen. Het moet wel iets zijn wat wordt gedragen door heel veel mensen. Het nieuwe Westeinde hangt af van mensen die strijden tegen het ieder voor zich. Maar ik kan overal m'n schouders onder zetten, maar als het allemaal door blijft gaan en ik dan zie dat ze langs die kant, ook vanuit Surplus, constant de rem erop zetten, zodat wij dingen niet meer rond krijgen, dan vind ik dat zonde van mijn tijd en energie. De huizen staan er straks nog, maar dan is het geen volksbuurt meer door andere prioriteiten van het buurthuis. Misschien dat het een andere maatschappelijke functie krijgt, maar niet meer voor de wijk. Zet er een opbouwwerker in met ballen, dan moet je eens kijken wat voor een fijn, mooi en gelukkig buurthuis je krijgt voor iedereen. Ik heb gewoon echt als ik kom aanrijden, nou, ik wil niet overdrijven, maar dan springen de tranen in mijn ogen. We zijn heel hard bezig met een doorstart. Het enigste wat we moeten krijgen is het fiat van de gemeente voor ons ondernemersplan en onze voorstellen. In het verleden is door die open deuren en hartelijkheid de basis gelegd dat we iedereen kenden. De tijd zal het leren, misschien dat het over tien of vijftig jaar wel weer is dat ze elkaar zo goed kennen. Er wonen best veel jonge mensen nu. In het oude gedeelte wonen nog die ouderen, daar heb je nog dat mensen voor elkaar opkomen, voor elkaar knokken. Ik denk dat die ouders met kinderen misschien wat ouder en wijzer moeten worden, snap je? Het zal niet een, twee, drie op te lossen zijn, want dan ging ik nog wel in de politiek. Een mentaliteitsverandering heb je niet eventjes toegebracht, maar je kunt proberen de mensen te motiveren door je eigen energie over te brengen en te laten zien dat iets kunnen doen voor een ander ook een fijn gevoel geeft. Je hoeft niet elke dag wat te doen, maar al zou je een uurtje in de week besteden aan iets voor de gemeenschap, dan vind ik dat toch wel belangrijk. Dat is wel een mooie laatste opmerking, denk ik.